

DISABILITY INFO

Časopis Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore | maj, 2017. | Godina VII | Broj 4 | Besplatan primjerak

Da se ugrizem za jezik!

Slavite invalidnost,
slavite 5. maj!

KAKO VLADA PODRŽAVA
NVO SEKTOR?

Alternativni izvještaj o
sprovodenju UNCRPD

Adolf Ratzka:

Osnažite sebe!

Nikola Janović:

Važno je da pravite
pozitivnu razliku!

A person wearing a white lab coat and a surgical mask is standing in a laboratory. They are looking down at a piece of equipment or a sample on a stand. The background shows shelves filled with various laboratory glassware and equipment.

DISABILITY_{INFO}

IMPRESSUM:

Izdaje:

Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore

Za izdavača:

Marina Vujačić

Glavna i odgovorna urednica:

Marina Vujačić

Redakcija:

Andjela Milićić

Andjela Radovanović

Marina Vujačić

Miroslava - Mima Ivanović

Svetlana Cicvarić

Grafička priprema:

Gavro Kračković

Štampa:

3M Makarije

Adresa redakcije:

Rista Dragičevića br. 7

81000 Podgorica

e-mail: umhcg@t-com.me

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Centralna narodna biblioteka

Crna Gora, Cetinje

364-22-056.26/.29

DISABILITY info / glavna i odgovorna urednica

Marina Vujačić

God. VI, ISSN 800-7228 = disABILITY info

COBISS.CG-ID 122940304

RIJEČ UREDNICE

Drage čitateljke i dragi čitaoci,

Znamo da, iako svakodnevno čitate portal www.disabilityinfo.me, ste bili nestrpljivi da pročitate novi broj štampanog izdanja - naš časopis DisabilityINFO.

Ne volimo posebne povode jer svaki dan je povod za dobar i informativan tekst, za pisanje, za priču koja će nas inspirisati i probuditi iz dubokog konfora u koji upadamo kao pojedinci i društvo, ali smo odlučili da ovo izdanje objavimo u susret 5. maju, Evropskom danu samostalnog života jer nas principi samostalnog života podsjećaju da smo dostojni svih prava i sloboda za koje se borimo.

U ovom broju časopisa vam donosimo intervju s Adolfom Ratzkom, jednim od osnivača ENILA, i ministrom sporta Nikolom Janovićem. Pored toga donosimo vam autorske tekstove naših mladih s invaliditetom, predstavljamo vam neke zanimljive inicijative i projekte, među kojima je i pisanje Alternativnog Izvještaja o sproveđenju Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom, koji trenutno pripremaju organizacije OSI, a koji ćemo polovinom godine poslati Komitetu UN o pravima osoba s invaliditetom.

Uživajte, i ostajte nam vjerni, kao što smo mi vama.

Marina Vujačić

SADRŽAJ:

Blic info	06
Autorski tekst	08
Slavite invalidnost, slavite 5. maj!	09
Intervju s Adolfom Ratzkom	10
Alternativni izvještaj o sproveđenju UNCRPD	13
Intervju s Nikolom Janovićem	15
Lex info: Kako Vlada podržava NVO sektor	16
Novinarski kutak: Tekstovi mladih s invaliditetom	18
Projekti UMCG	21
Predstavljamo: ISO standardi, smjernice za ostvarivanje prava, rezultati Goalball kluba NK	22
Cool kutak: Izložba radova „Bogatstvo različitosti“	24
Barometar	25
Mućkalica	27
Drugi pišu: Naljepnice na proizvodima na Brajevom pismu	29

UMHCG je 21. marta u saradnji s Resursnim centrom „1. jun“ organizovalo manifestaciju povodom Međunarodnog dana osoba s Daun sindromom, na Trgu nezavisnosti u Podgorici, tokom koje su učesnici nosili šarene i rasparene čarape koje predstavljaju simbol osoba s Daun sindromom. Manifestacija je obilježena i koreografijama djece iz Resursnog centra „1. jun“, likovnim radionicama i šetnjom kroz centar Podgorice. Pored navedenog, UMHCG je i ove, kao i prethodne godine, pokrenulo kampanju putem socijalnih mreža objavljivajući fotografije djece i odraslih s Daun sindromom, koje su nam slale njihove porodice i prijatelji, i brojnih tekstova na portalu www.disabilityinfo.me

UMHCG je u saradnji s Resursnim centrom „1. jun“ obilježilo 2. april, Svjetski dan osoba s autizmom. Događaj je organizovan na Trgu nezavisnosti u Podgorici, s početkom u 10 časova, a pratio ga je bogat i raznolik program.

U okviru programa su nastupili učenici Resursnog centra Željko Vlahović i Ružica Caković, zatim dječji hor „Zvjezdice“ sa tri pjesme, nakon čega su u likovnim radionicama, u okviru kojih su bojane i sklapane puzzle i kišobrani, učestvovala djeca iz Resursnog centra i mnogobrojni volonteri.

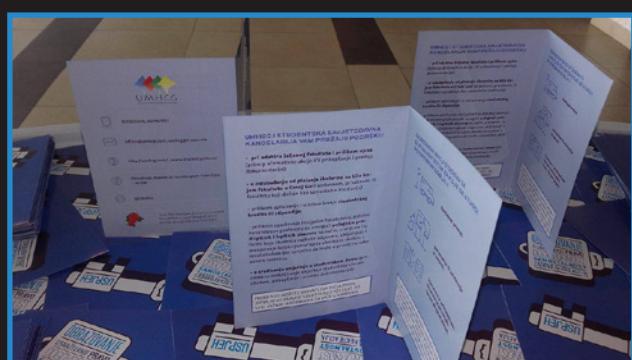
Na kraju programa na glavnom podgoričkom trgu, u 11 sati je u vazduhu pušteno 100 plavih balona uz „Vilinsku pjesmu“.

Događaj su podržali i članovi udruženja studenata medicine MoMSIC Montenegro. Ovaj datum se obilježava širom svijeta pod sloganom #LightItUpBlue. Međunarodna organizacija „Autism Speaks“ (Autizam govori) svake godine poziva organizacije i pojedince s globalnog nivoa da se uključe u kampanju. Tim povodom, na inicijativu UMHCG ove godine se globalnoj inicijativi pridružila i Crna Gora, na način što su u noći između 1. i 2. aprila zgrade kulture na Cetinju, u Kotoru i Podgorici, Institut za javno zdravlje u Podgorici i Telenor Crna Gora (Telenor fondacija) svijetljeli u plavoj boji.

U UMHCG su u okviru programa European Voluntary Service (EVS) po dva mjeseca boravile tri volonterke iz Turske. EVS je međunarodni program Evropske Komisije koji omogućava mlađima između 18 i 30 godina da volonterski rade u Evropi, Africi, Aziji ili Južnoj Americi od 2 do 12 mjeseci. Ovaj program je skoro potpuno besplatan - projektom su pokriveni troškovi puta, smještaja, ishrane, zdravstvenog osiguranja, učenje jezika, a učesnici dobijaju i mjesecni džeparac za sopstvene troškove. UMHCG od 2015. godine posjeduje reakreditaciju za prijem i slanje volontera i koordiniranje volonterskim projektima.

UMHCG će u maju i junu sprovoditi kampanju za upis na fakultet. Budućim studentima s invaliditetom će biti predstavljeni servisi podrške koje pruža UMHCG-ova Studentska savjetodavna kancelarija (Studentski servis) - pomoć pri odabiru i upisu na fakultet, inicijative za: oslobođanje od plaćanja školarine; prilagođavanje polaganja ispita i predispitnih obaveza; sređivanje smještaja u studentskom domu; usluge dostupnog prevoza, personalne i asistencije u nastavi, literature u pristupačnom formatu. Kampanju ćemo započeti na Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja (2-9. maj 2017), a nastavićemo je info štandovima na nekoliko fakulteta i onlajn kampanjom.

Savez slijepih Crne Gore je u januaru ove godine počeo sa realizacijom projekta „Zaposli OSI me“, koji je podržan od strane ZZZCG kroz poziv za finansiranje grant šema. U okviru projekta kreiran je portal www.zaposliosi.me, koji je aktivan od 1. maja. Na portalu će se naći neophodne informacije na putu ka zaposlenju osobe s invaliditetom. U jednom dijelu portala će se naći informacije koje su pravnog karaktera, propisi, obrasci, pravilnici, zakoni, strategije u vezi sa zapošljavanjem osoba s invaliditetom, kao i beneficije koje uređuje Zakon o zapošljavanju i profesionalnoj rehabilitaciji lica sa invaliditetom. Poseban, i najznačajniji dio portala su profili nezaposlenih osoba s invaliditetom, koje prati fotografija, CV, i nešto potpuno inovativno, video prezentacija. Za poslodavce će biti ponuđena mogućnost oglašavanja za potencijalna radna mjesta za osobe s invaliditetom. Na taj način će portal biti spona između poslodavaca i nezaposlenih osoba s invaliditetom.

Kako bi OSI pripremili za sopstveno predstavljanje poslodavcima, trenutno se realizuju obuke za komunikološko osnaživanje i psihosocijalnu podršku. Projekat se realizuje do oktobra, kada će se na portalu naći oko dvadeset video prezentacija nezaposlenih osoba s invaliditetom.

Udruženje mladih sa hendikepom Nikšić, u cilju poboljšanja kvaliteta inkluzivnog obrazovanja u Nikšiću, realizuje projekt „Škola novih vještina“ koji je finansijski podržan od Komisije za raspodjelju dijela prihoda od igara na sreću, a počeo je s realizacijom u septembru 2016. i trajeće do juna tekuće godine. Glavni cilj ovog projekta je povećanje kvaliteta inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori, a ciljna grupa su studenti društveno – humanističkih smjerova sa Filozofskog fakulteta u Nikšiću.

U okviru projekta realizovane su se radionice na teme iz oblasti invalidnosti na kojima su predavači bili stučnjaci iz različitih oblasti poput: sociologije, prava, psihologije, a neki od njih su i dugogodišnji NVO aktivisti. Studenti su imali priliku da čuju veliki broj korisnih informacija, da međusobno, i s predavačima razmijene mišljenja na različite teme, da uče jedni od drugih.

U drugom dijelu projekta realizuju se posjete vaspitno – obrazovnim ustanovama u kojima borave djeca s invaliditetom, kao i prisustvo studenata časovima u inkluzivnim odeljenjima na kojima je angažovan asistent u nastavi, kako bi stekli iskustva i upoznali način na koji taj proces funkcioniše.

U UMHNK smatraju da će im ta iskustva biti veoma korisna u budućem profesionalnom angažmanu s obzirom na poziv kojim se bave.

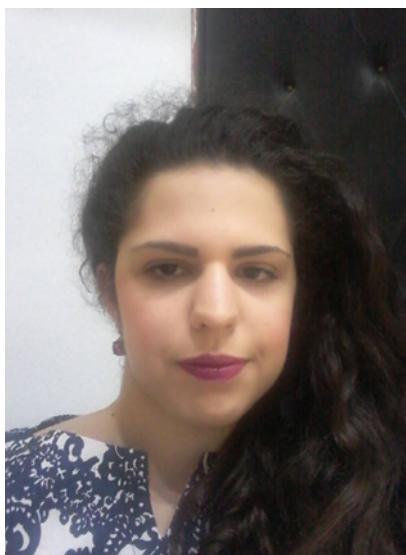
Atletičar Radmilo Baranin izabran je za najuspješnijeg crnogorskog sportistu s invaliditetom u 2016. godini. Baranin je na Evropskom prvenstvu u italijanskom Grosetu osvojio zlatnu medalju u bacanju kopla, dok je bio drugi u bacanju diska. On je, na tradicionalnoj svečanosti proglašenja najboljih sportista s invaliditetom, održanoj u hotelu "Podgorica" u organizaciji Paraolimpijskog komiteta Crne Gore, kazao da je 2016. najuspješnija godina u njegovoj karijeri.

Projekat „Aktivacijom do inkluzije u zapošljavanju“ je počeo s realizacijom u januaru ove godine i trajeće do oktobra tekuće godine. Realizuje ga UMHNK, uz finansijsku podršku Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, dok je partner na projektu D.O.O. "Infoworld" iz Nikšića. Cilj projekta, koji će se postići kroz obuku za poslovog sekretara, odnosno administratora, je povećanje konkurentnosti mladih s invaliditetom na tržištu rada u Nikšiću. Nakon toga slijedi zapošljavanje učesnika projekta na pet mjeseci u organizacijama sa kojima UMHNK uspostavi saradnju.

Bilo da je u pitanju obrazovanje ili zapošljavanje, ili neka druga oblast predviđena projektom UMHNK neprestano radi na poboljšanju položaja mladih s invaliditetom u Nikšiću. Teže, kao što njihova vizija kaže, društvu u kome će postojati jednakе mogućnosti za sve građane.

Udruženje paraplegičara Cetinje je u saradnji s Mitropolijom crnogorsko-primorskom izradilo panorama lift za članicu Udruženja, Nikoletu Pravilović. Ovo je prvi panorama lift u Prijestonici. Panoramski lift ima višestruku značaj, imajući u vidu da ni Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata, niti Zakon o etažnoj svojini ne prepoznaju kao obavezu prilagođavanja objekata za stanovanje. Vjerujemo da će ovaj primjer poslužiti donosiocima odluka na lokalnom, ali i na državnom nivou kao model za prilagođavanje stambenih jedinica osobama s otežanim kretanjem i korisnicima kolica.

DA SE UGRIZEM ZA JEZIK

Moja religija su riječi, a rječnik mi je sveta knjiga. Termini naši nasušni... Važniji od hljeba i vode. Ja živim riječima. Ja sam riječ. Jasno, glasno, precizno, oštro, u par slogova, crnom tintom po bijeloj hartiji.

Zamislite patnju i muku lingviste (ili lingvistkinje, kako vam milije) s invaliditetom dok čita svoju svetu knjigu. Jezik je dinamičan proces, u njemu se odražavaju naša kultura i slika svijeta. Odražavaju i održavaju. Leksikografija kaže da se u rječniku fiksira trenutno stanje jednog jezika. Zaboravih da napomenem da sam ja jedno multijezično, dakle – politeistično biće. A svaka moja sveta knjiga – nova muka. Osjećam se kao hlisti* u nekoj sibirskoj pustari. Rekli bi u žargonu da ja volim ove svoje knjige „ko majka ludu šcer“. Ups, da se ugrizem... za jezik.

Voliš, ne možeš bez toga, usađeno ti je u krv, a boli, šiba, cijepa iznutra, komada utrobu, vuče te na dno, od vulkanskog grotla te spusti u glečer. Je l' vi stvarno mene tako vidite? Tako vidite nas? Kažu prije neki dan u novinama – „Živio s invalidom, pa uvidio da je kreten“. A ja se opet ježim, znojim, bjesnim, diže mi se povelika griva na glavi... I – opet se ugrizem za jezik.

Da sjedim, čutim, budem pametna, ne zamjeram se umnim glavama i stručnjacima. Dok mi neko „radi o glavi“. Dovoljno odrasloj, samosvjesnoj i hrabroj. „Kad nemam u noge – imam u glavu.“ Ili nešto obrnuto bješe? Opet se ugrizem za, pogađate, jezik.

Dovoljno je muke moj jezik pretrpio, evo je već sav u krvi. U krvi mi je ko duša Sergeja Jesenjina. Ništa de, nijesam se spoticala... Kako god. Velim – teško će ovo da zaraste. I preraste. A ja ču da odrastem. Valjda će dok ja odrastem do leksikografa, da budem s njima „na ravnoj nozi“ (ups.. jezik), neki novi rječnici da izađu. Sa više duše i srca, empatije... razumijevanja. Da utvrđimo šta je bila njihova „smetnja u razvoju“.

Najviše će da me boli ona najmlađa, a istovremeno najstarija od mojih svetinja. Ona u kojoj se najstarije predstave čuvaju. One predstave iz daleke prošlosti, ono kamenje o koje se spotičemo i ja, i duša mi pjesnička, i jezik. Dotad da se svaki put polako i fino ugrizem za jezik, da mi ne poraste previše. Da mu „ometem razvoj“.

Neko „ometen“, neko „poremećen“, neko „nesposoban“, neko „ne može da radi“ što i drugi (sram ga bilo!), a neko valjda može i previše – pa ga vežu – to vjerovatno zato ide.

Meni ostaje samo da se ugrizem... za jezik.

Andjela Radovanović

* Ruska sekta, u zanosu su sami sebe bičevali do krvi. (prim. aut)

SLAVITE INVALIDNOST, SLAVITE 5. MAJ!

Filozofija samostalnog života rodila se 1962. godine u Kaliforniji, SAD, a njenim ocem smatra se Ed Roberts. Tek 27 godina kasnije, u Strazburu se održala prva konferencija na kojoj su osobe s invaliditetom govorile o samostalnom životu. Nepunih mjesec dana nakon nje, 5. maja 1989. godine, osnovana je Evropska mreža za samostalni život (European

Network on Independent Living - ENIL). U Crnoj Gori je 2001. godine osnovana prva organizacija osoba s invaliditetom, zasnovana, vođena, vezana, proganjana, zadrta i zanavijek obilježena ovom filozofijom, Udruženje mladih sa hendičepom Crne Gore. Ipak, nismo zadnji i ne kasnimo najviše, Evrope je više kasnila za Amerikom, nego mi za Evropom. Izgleda mi, osobe s invaliditetom, najprije opravdasmo onu Njegoševu „Crnogorci ne ljube lance“. No, šalu na stranu.

Nakon 25 godina postojanja, Bord direktora ENIL-a je odlučio da datum svog osnivanja imenuje i slavi kao Evropski dan samostalnog života osoba s invaliditetom. Zasluzio je 5. maj da to i postane. 5. maj, kada su se osobe s invaliditetom širom evropskih država okupile oko jednog cilja, spremne da se organizovano bore i ruse zidove, granice, okove kojima je društvo stezalo njihovu slobodu i samoodređenje. Ujedinili su se da se bore protiv sebe i drugih, za punu slobodu. Da, za punu slobodu! Važno je ovo naglasiti jer se mnogi bore za polovičnu slobodu i misle da je to dovoljno. Pravi borci i borkinje znaju da se sloboda prvo u sebi mora osvojiti, da se prvo moramo od sebe samih oslobođiti jer sebe najlakse i najviše zarobimo. Zbog toga se često i izgubimo, pa ne znamo ni što smo, ni gdje smo, ni od kojih smo, a ni čemu ćemo i kako ćemo.

Sjećam se sebe prije više od 15 godina. Bila sam divno dijete, puna topline, nježnosti i razumijevanja za druge. Nisam sigurna da mogu reći da sam takva bila i prema sebi. Bila sam zahvalna svima živima na svemu i svačemu što su radili za mene, bilo da su me pomilovali po kosi, rekli mi neku lijepu riječ, ili mi pomogli da, recimo, pohađam školu jer po onome što sam tada mogla zaključiti, ja to nisam zasluzivala. Uvijek je neki dodatan napor i trud na mene morao da se potroši, a sve to zahvaljujući, po mom tadašnjem mišljenju, dobroti i plemenitosti drugih. Cijelim bićem sam željela da pobegnem ili stresem sa sebe tu nesreću i nezasluženu kaznu za tuđe grijehе – invaliditet, tj. da pobegnem od same sebe. U to doba sam maštajući o nemogućoj budućnosti pomišljala na

ono što je danas realnost. I sad bi vjerovatno trebalo da kažem da sam strašno ponosna i srećna zbog svog uspjeha, a možda i da dodam „uprkos invaliditetu, barijerama, predrasudama, niskim očekivanjima...“. Možda bi trebalo i dodati da sam ja, eto, postigla mnogo više nego što će mnogi „potpuno zdravi, okati, nogati, sposobni, jaki...“ ikad postići. Prije 15 godina sam ovakve izjave smatrala komplimentima jer su potvrđivali moju vrijednost u koju nisam vjerovala. Zato sam do sredine srednje škole učila da drugima, ali prije svega sebi, dokažem da na nekom polju mogu biti najbolja, kad već na drugom, na kojem su svi drugi uspjesni, ja ne vrijedim ništa. Da, slatka, mala, dobra Mima, kakva si budala bila! Eto se i rimuje.

A onda kad sam imala 16 godina i počela da se svađam sama sa sobom, učlanila sam se u UMHCG. Tek tada sam se rodila, postala čovjek u punom smislu te riječi i pocela sebi da praštam greske. Tada sam odlučila da se osamostalim, odvojam od majke, pređem da živim u studentski dom u Podgorici i koristim personalnu assistenciju. Jedino je Mima, koja nije trebalo nešto da uspije da bi imala osjećaj samovrijednosti, mogla da počne da živi filozofiju samostalnog života. Mima koju ne čine njeni uspjesi, padovi, greške, junačka hrabrost, kukavičluk, ogromna pamet prije svega i intelekt, već Mima koja koristi kolica i ima oštećenje vida i prokljine periodične bolove od kojih se nikada ne bi odvojila, jer ih mnogo više voli nego što joj smetaju. Da, volim bolove, iako se tome mnogi čude; Mnogi koji misle da bi najlepši, ali nažalost, neostvarivi san, bio da se oslobođim artritisa i bolova i deformiteta koje on nosi. Ali to sam ja, moja invalidnost je dio mene, bolovi su me učinili ovim što jesam, iskrivljeni zglobovi su me naučili ljubavi prema sebi; I još necemu mnogo važnijem – naučili su me „da ne ljubim lance“ i da mogu imati potpunu slobodu čak i zatvorena u četiri zida. Zato se oslobođena od sebe borim da mi okruženje prizna tu slobodu i shvati je; Da mi da komad neba da njime letim, ne da me uporno stavlja u kavez, plašeći se da će svojom slobodom sebi nauditi. Kakva glupost! Zar se i smrt iz i za slobodu može smatrati nečim negativnim? Sad se sjetih teksta Marka Milačića o Ognjenu Rakočeviću, u kom je upravo pričao o potpunoj slobodi kojoj je Ognjen težio i dostigao je.

Dignite se, osobe s invaliditetom, 5. maja! Slavite samostalnost, slavite slobodu, slavite sebe! Ljubite svoja kolica, štake, hodalice, bijele štapove, slušne aparate i ruke koje se prepliću u riječi znakovnog jezika! Ljubite svoja intelektualna oštećenja, mentalna oboljenja, asocijalnost, deformitete i uživajte u njima! To ste vi, neizrecivo jedinstveni! Slavite slobodu, koju imate šansu da osvojite, mnogo više nego ostali. Slavite invalidnost!

Miroslava-Mima Ivanović

U ovom izdanju časopisa, u susret 5. maju, Evropskom danu samostalnog života vam donosimo intervju s Adolfom Ratzkom, jednim od osnivača Evropske mreže samostalnog života - ENILA i osnivačem Instituta za samostalni život.

DisABILITYinfo: Stekli ste invaliditet kada ste imali 17 godina kao posljedicu poliomijelitisa. Koliko vremena Vam je trebalo i koliki Vam je izazov predstavljalo da prihvate svoj invaliditet kao dio identiteta? Sta ste dobili u tom procesu?

AR: Bio sam srednjoškolac, dobar u skoku u vis, bacanju kugle, plivanju, zanimalo me je ples i saznavao sam da se dopadam djevojkama. U roku od tri dana kao posljedica poliomijelitisa ostali su mi samo pokreti glave, prstiju i podlaktica, a preživljavao sam u metalnim plućima, velikoj kutiji koja me je izolovala od svijeta.

Posle pola godine, kad su mi potonule sve nade da će opet biti što sam bio, htio sam da se ubijem. Život nije bio vrijedan življenga, imao sam svoje standarde prihvatljivog. Pa, iz ove perspektive, veoma sam srećan što nijesam mogao da se ubijem, nijesam imao fizičkih uslova. To da skrivam i gomilam tablete za spavanje u obrazima kao hrčak nije davalо rezultate. One bi se brzo istopile.

Sa 17 godina ste veoma ranjivi za sve što utiče na

vaše tijelo, vašu seksualnost, što čini da izgledate drugačije. Trebalo mi je mnogo godina da izgradim novi identitet koji sam mogao donekle da prihvatom, a koji nije bio zasnovan na fizičkim sposobnostima, fizičkom dokazivanju, fizičkoj privlačnosti. Pokušao sam da kompenzujem fizički invaliditet akademskim postignućima. To je funkcionalo par godina dok nijesam morao da prihvatom da jesam pametan, ali ne genijalan i da je uvijek bilo ljudi koji su bolji od mene.

Trebalo mi je mnogo godina da počenm da shvatam da sam ja OK i da me mogu voljeti onakvog kakav sam bez potrebe da se ističem u bilo čemu.

DisABILITYinfo: Rođeni ste u Njemačkoj. Zašto ste odlučili da studirate u SAD i sa kakvim ste se izazovima suočili kao strani student sa invaliditetom?

AR: Završio sam srednju školu u bolnici uz privatne profesore nekoliko godina nakon mojih školskih drugova/vršnjaka. Imao sam dobre ocjene, ali nijedan njemački univerzitet nije bio pristupačan za nekog ko koristi elektromotorna kolica, treba

OSNAŽITE SEBE!

- Adolf Ratzka

mu assistencija za mnoge stvari, i ko zavisi od vještačkih pluća. U SAD-u je u to vrijeme, pak, bilo nekolicina univerziteta na kojima su ljudi poput mene mogli da studiraju. Imao sam stipendiju Njemačke koja je pokrivala sve - školarinu, knjige, troškove života, smještaj, assistivne tehnologije i, najvažnije, personalnu assistenciju. Najveći izazov mi je bio taj što sam morao da odrastem veoma brzo. Živio sam u bolnici 5 godina, sa veoma ograničenom slobodom kretanja, bez mogućnosti da donesem mnoge odluke.

U takvim okolnostima se ne razvijate kao osoba. Prošlo je svega par mjeseci od napuštanja bolnice u Minhenu i useljavanja u studentski dom u Los Andelesu, od života gdje je sve bilo odlučeno, sistematizованo i organizованo od strane drugih do toga da sam odjednom postoa odgovoran za svoj život i dobrobit bez porodice, prijatelja i mentora.

Zamislite, u bolnici nijesam morao da se brinem kad i šta ču da jedem, nijesam koristio novac, skoro da sam zaboravio kako da upravljam novcem, otvorim račun u banci, kupim odjeću, morao sam da naučim kako da nadem, obučim, kontrolišem i otpuštam svoje personalne asistente. Imao sam 22 godine, niko me nije pripremio za to. Želio sam to, ali nijesam imao pojma kako je lako napraviti najočiglednije greške, koliki rizik sam preuzimao. Ne samo da sam preživio, naučio sam mnogo, na teži način.

DisABILITYinfo: Završili ste osnovne studije sociologije i master i doktorske studije biznisa i ekonomije na Univerzitetu Kalifornija u Los Andelesu. Otkud takva promjena akademskih interesovanja?

AR: Na početku zapravo nijesam znao šta želim da radim i kakvo obrazovanje će mi obezbijediti posao. Nijesam imao životnog iskustva za tako nešto - sem iskustva zavisnosti od bolničke hijerarhije gdje je skoro sve što me se ticalo bilo odlučivano od strane onih odozgo. Postoje očigledne paralele sa boravkom u zatvoru. Tako da me je zanimala sociologija.

Kasnije me je zainteresovala urbanizacija, stanovanje i tržiste nekretnina, pa sam promijenio oblast. Začeklio sam i da ću imati veće izbore za posao. U Švedskoj tokom terenskog rada nijesam mnogo napredovao u pisanju svoje doktorske disertacije iz privatnih razloga, upao sam u depresiju, otkrio mnoge stvari u vezi sa svojom ličnošću, učio psihologiju uveče do diplome osnovnih studija i išao na psihoterapiju koja mi je mnogo pomogla.

DisABILITYinfo: Šta Vam je više pomoglo u zagovaranju prava osoba s invaliditetom: akademsko znanje ili životna iskustva tokom studija u SAD?

AR: Oboje. Učenje kako da upravljam svojim personalnim asistentima i shvatanje koliko mogu da uradim sa njima, koliko mi je to promijenilo život i ličnost je bilo veoma važno za mene i uvjerilo me je da ustanove zatvorenog tipa treba izbjegavati. Kad imate personalnu assistenciju i možete da uradite mnogo više, želite da izđete u svijet, da budete uključeni i učestvujete u njegovom oblikovanju. Međutim, uskoro otkrivate da postoje mnoge barijere koje vas ograničavaju. Ovo se ne odnosi samo na fizičke barijere koje mi ograničavaju slobodu kretanja. Teže su odnosi ljudi, predrasude prema invaliditetu, sistemska i otvorena lična diskriminacija.

Nekoliko godina nakon završetka disertacije radio sam kao istraživač na univerzitetu u Stokholmu na istraživanju o troškovima i prednostima pristupačne stambene izgradnje. U Stokholmu sam video kako su moji prijatelji s invaliditetom kojima je bila potrebna assistencija u svakodnevnim aktivnostima bili prinuđeni da žive u polu-institucionalnim uslovima u kojima nijesu mogli da odaberu ko će raditi za njih, gdje su živjeli u virtualnom kućnom pritvoru kada im je trebala assistencija tokom dana ali nijesu mogli da sa asistentom pođu na univerzitet, na posao ili u izlazak.

Imao sam obrazovanje u biznisu, finansijama i sociologiji, video sam da bi novac koji je država trošila na to da nas drži u kućnom pritvoru bio dovoljan da nam omogući da imamo pravi život sa personalnom assistencijom, da od objekata brige postanemo subjekti i gospodari sopstvenih života. Imao sam to iskustvo kad sam mogao da pobegnem iz bolnice u osjetljivom uzrastu od 22 godine. Znao sam da je moguće napraviti taj prelaz, znao sam da je treba za to i iz ličnog iskustva i iz studija biznisa, sociologije i psihologije.

DisABILITYinfo: Nakon više godina života u SAD, preselili ste u Švedsku krajem '70-ih. Zašto ste odlučili da preselite u ovu zemlju, i zašto baš Švedska?

AR: Nijesam namjeravao da ostanem u Švedskoj. Švedska je imala opštinsko vlasništvo nad zemljištem o kom sam htio da pišem disertaciju od ranog 20. vijeka. Takođe, tih godina (1973) Švedska je imala reputaciju

progresivnosti na društvenom polju sa zanimljivim politikama.

DisABILITYinfo: *Jedan ste od osnivača ENIL-a i 1993. ste osnovali Institut za samostalni život u Švedskoj. Šta je bio razlog za osnivanje ovog Instituta?*

AR: Godine 1983. sam organizovao međunarodnu konferenciju i počeo da uvodim pokret za samostalni život i filozofiju u Švedsku, preuzeo sam inicijativu za pilot-projekat personalne asistencije kroz koji su 22 osobe mogle da zaposle svoje asistente sa novcem koji je bio potreban za tradicionalni državni servis. Zbog toga smo osnovali kooperativu korisnika personalne asistencije. Pilot-projekat je bio izuzetno uspješan, uspjeli smo da ga transformišemo u stalnu aktivnost koja je 1994. postala model za nacionalno zakonodavstvo za direktnu isplatu za troškove personalne asistencije koju trenutno oko 16.000 pojedinaca u Švedskoj dobija od Nacionalnog Sistema socijalnog osiguranja.

Sve to je značilo mnogo rada i uživanja za mene. Ali samostalni život je mnogo više od personalne asistencije i osnovao sam Institut za samostalni život da bih radio i u ostalim sferama važnim za samoodređenje osoba s invaliditetom u Švedskoj i svuda drugdje. Navešću vam samo primjer - prošle nedelje je naš najnoviji projekat odobren od strane švedske Vlade. Projekat "Dobro došle izbjeglice sa invaliditetom" ima za cilj da pomogne izbjeglicama sa invaliditetom da dobiju servise na koje imaju pravo, da podrže jedni druge kroz grupe uzajamne podrške i da se upoznaju sa Sveđanima s invaliditetom.

DisABILITYinfo: *Bili ste član Savjeta švedskog Ombudsmana za pitanja invaliditeta od 1994. do 2002. U našoj zemlji nema takve institucije, samo Zaštitnik ljudskih prava i sloboda koji dobija nekoliko prijava kršenja prava osoba s invaliditetom. Da li nam možete reći Vaše mišljenje o važnosti i uticaju ovakve institucije u kojoj ste radili?*

AR: Mislim da nijesam postigao mnogo u Savjetu. Nakon nekoliko godina, Kancelarija švedskog Ombudsmana za pitanja invaliditeta i drugi Ombudsmani (čudno je da su u Švedskoj svi ombudsmani muškarci), ujedinjene su u sadašnjeg Ombudsmana za ravnopravnost.

Ova agencija se bori protiv diskriminacije po bilo kom osnovu i veoma je neaktivna kada se radi o zaštiti naših prava pred sudovima.

Iz tog razloga, Institut za samostalni život se osjetio primorano da se uključi u unapređenje našeg položaja tako što će koristiti sve mogućnosti koje nam pružaju pravni sistem i relevantno zakonodavstvo, uključujući i međunarodne sporazume (ali to je već drugi intervju).

DisABILITYinfo: *Bili ste gostujući profesor na studijama invaliditeta na Univerzitetu Kostarike 1994/1995. godine. Da li je grupa studenata na ovim studijama bila velika; da li je bilo studenata s invaliditetom i kakav je bio odnos studenata prema Vama kao stranom profesoru s invaliditetom?*

AR: Ne, nije bilo toliko mnogo studenata na master studijama, teško da je i jedan od njih imao invaliditet. U to vrijeme, u državi je isticana potreba za izgradnjom "boljih" institucija i kako da "se bolje brinu" o nama. Da sam imao uticaja na to, onda bi to bilo kroz činjenicu da je osoba, s ovako kompleksnim

invaliditetom kao što je moj, mogla da se preseli u zemlju u razvoju. Za to uopšte ne bi bilo potrebe ni da zinem.

DisABILITYinfo: *Posjetili ste preko 30 država i držali tamo predavanja. Koje su najčešće razlike i sličnosti koje ste uočili u pristupu invaliditetu i uslovima za ostvarivanje ravnopravnosti u tim državama?*

AR: Imam invaliditet od 1961. U mladosti nijesam imao mogućnosti da putujem i da vidim kako moje kolege u drugim državama žive. Ali tokom godina sam putovao i vidim poboljšanja, makar u većim gradovima. Poboljšanja u pristupačnosti, na način da moji poznanici s invaliditetom mogu da rade i da ih slušaju. Ali i to kako me gledaju ljudi na ulicama. Skoro da ne primjećujem da me gledaju ljudi u gradovima poput Stokholma, Londona, Njujorka, Barselone.

Ali na drugim mjestima primjećujem ne samo znatiželju na licima ljudi, već nekad vidim i potpuni prezir. Kad se raspitujem o mjestu pristupačnog ulaza u javnu zgradu, gledaju me kao da sam idiot koji ne zna ništa bez da postavlja tako glupa pitanja. Često nema ni minimum razumijevanja za moju tačku gledišta, kao nekog ko želi da uđe kao i svi drugi. Imam osjećaj da je teret dokazivanja na meni, da sam osoba, da imam pravo da budem tu.

U drugim zemljama mi se ljudi izvinjavaju za neugodnost iako nije do njih.

DisABILITYinfo: *Šta je ključ za samostalan život koji svaka osoba s invaliditetom treba da koristi da bi dostigla ovaj cilj?*

AR: Pomaže kad imate jasan cilj šta želite da radite u životu. Pomaže da znate svoje snage i slabosti i da prihvate situaciju u kojoj se nalazite. Pod "prihvatanjem" mislim - da, ja imam invaliditet. Da, postoje mnoge stvari koje možda nikad neću moći da uradim. Ali zapitajte se šta je prvi mali korak koji možete napraviti da malo poboljšate svoju trenutnu situaciju.

Zamislite se u vozačevom sjedištu, da ste zaduženi za sopstveni život. Pomaže da zamislite sebe kao bilo koje drugo ljudsko biće koje se kao i sva ljudska bića bori kroz život. Pomaže da mislite ne samo "ja" i "moje", već "mi" i "naše". Možete biti jaki sami za sebe, ali ćete se osjećati manje usamljeno i preopterećeno kada upoznate prijatelje na svom putu.

Ovi komentari se, naravno, ne odnose samo na osobe s invaliditetom. S ili bez invaliditeta, svi smo mi suštinski obični ljudi koji kao i svi suštinski obični ljudi, treba da budemo viđeni onakvi kakvi jesmo, treba da se osjetimo uključeno i voljeno.

DisABILITYinfo: *Šta biste preporučili crnogorskim organizacijama osoba s invaliditetom kako bi poboljšale efikasnost u zagovaranju samostalnog života osoba s invaliditetom u našoj zemlji?*

AR: Ja ne znam skoro ništa o vašoj zemlji. Kako bih, uopšte, mogao da vas savjetujem o stvarima koje vi znate najbolje?! Osnažite sebe!

ALTERNATIVNI IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU UN KONVENCIJE O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

Prvi put od ratifikacije Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom (UNCRPD), od strane Skupštine Crne Gore, predstavnici/ce države će u avgustu ove godine od nekog drugog, a ne od domaćih osoba s invaliditetom, čuti da ne samo da ne primjenjuju, već i da nakon osam godina nijesu uspjeli da pravilno razumiju odredbe ovog dokumenta. Naime, Inicijalni izvještaj naše države o primjeni UNCRPD, inače poslat Komitetu UN-a za prava osoba s invaliditetom nakon isteka tri godine po završetku roka za njegovo podnošenje, će biti raspravljan na sjednici ovog tijela UN-a na kojoj će njegovi članovi i članica razgovarati sa predstvincima/cama države. Do tada naša država mora ovom tijelu poslati odgovore na Listu ključnih pitanja koje je Komitet dostavio državi početkom aprila.

Komitet UN-a za prava osoba s invaliditetom pri razmatranju izvještaja država se uvijek konsultuje s nacionalnim organizacijama osoba s invaliditetom, kako bi od njih dobio informacije o realnom stanju u toj državi. Tako smo ispred organizacija osoba s invaliditetom iz Crne Gore Marina Vujacić i moje niskočanstvo u martu imale sastanke s članovima Komiteta, na kojima smo detaljno govorile o (ne)poštovanju ljudskih prava i sloboda ove grupe u našoj zemlji i obrazlagale predloge crnogorske Koalicije organizacija osoba s invaliditetom za Listu ključnih pitanja. Bilo je gotovo nevjerojatno razgovarati s nekim ko je sa druge strane stola, a razumije o čemu

vi pričate, shvata što su razumne adaptacije, grozi se na činjenicu da socijalni radnici/ce predlažu lišenje poslovne sposobnosti, čudi se da se zakoni i strategije donose radi reda, bez ikakve analize i ne primjenjuju godinama. Zbog toga ne čudi što je Komitet uputio državi podugačku Listu ključnih pitanja, veoma detaljnu i važnu, ali koju će rijetko ko (čitaj niko) iz državnih institucija razumjeti.

Članovi Komiteta su bili srećni kada smo im rekli da Koalicija organizacija osoba s invaliditetom priprema sveobuhvatni Alternativni izvještaj o primjeni UNCRPD u Crnoj Gori koji ćemo im poslati krajem jula*. Ako dobijemo sredstva od donatora, idemo ponovo da se sastanemo s članovima i članicom Komiteta u avgustu, da, kako bi neki mediji rekli, damo dalje primjedbe na rad državnih organa.

Jedinstvena i značajna prilika za osobe s invaliditetom iz Crne Gore, ako i ona urodi plodom. Predstavnici/ce naše države ne čuju glas svojih građana i građanki s invaliditetom, čuće ga jedino od stranaca i strankinja, misle da su oni pametniji od nas.

Miroslava-Mima Ivanović

* Alternativni izvještaj koji će Koalicija organizacija osoba s invaliditetom podnijeti u julu dio je projekta „Zaštita djece od nasilja i promocija socijalne inkluzije djece s invaliditetom u zemljama Zapadnog Balkana i Turske“, koji finansira Evropska unija, a ko-finansira i sprovodi UNICEF, zajedno s Evropskim forumom osoba s invaliditetom (EDF). UMHCG koordinira radom Koalicije uz finansijsku i tehničku podršku EDF.

VAŽNO JE DA PRAVITE POZITIVNU RAZLIKU!

- Nikola Janović

Imali smo zadovoljstvo da razgovor vodimo s Nikolom Janovićem, bivšim proslavljenim vaterpolistom, ministrom sporta u Vladi Crne Gore.

DisABILITYinfo: *Nedavno ste imenovani za ministra sporta. Koliko smatrate važnim novoformirani resor u promociji i afirmaciji sporta, ali i u rješenjima nagomilanih i decenijskih problema u ovoj oblasti?*

NJ: Mislim da je jako bitno, i da se vidi da dvadesetak godina nije postojalo posebno Ministarstvo. Još užijek smo u procesu kadrovskog popunjavanja i u, možemo reći, formiranju Ministartva, jer smo prije par dana dobili svoje prostorije.

Sigurno je da se skoro svakodnevno susrećemo s nekim problemima, ali isto tako, mogu reći da, radimo punom parom i da pokušavamo da, na najbolji mogući način radimo svoj posao. Namjere pokazujemo djelima.

Ima dosta stvari koje treba da se urede. Mislim da nam je sistem sporta u jako lošem stanju, zapuštenom. Na nama je da puno toga uradimo, sistemski promijenimo i riješimo. Imamo dva strateška dokumenta, koja treba da donesemo, u ovoj godini Strategiju razvoja sporta, a u ovom mandatu i Zakon o sportu.

DisABILITYinfo: *Koji su bili Vaši motivi da prihvativate poziciju ministra i da li smatrate da će vam proslavljenja sportska karijera biti od pomoći u postizanju dobrih rezultata?*

NJ: Kada imate jednu karijeru kao što sam ja imao privilegiju da imam, ona vam svakako kasnije može pomoci i u životu da, prije svega, naučite da imate pobjedički duh i mentalitet, i da bez obzira čime se bavite nastupate s istim aršinima, pratite iste ciljeve, da ste čovjek koji voli rezultate, da niste neko ko je u bilo čemu kontinuitet već da želite uvijek da napravite razliku u pozitivnom smislu. Vrhunski sportista je nadaren da tako razmišlja. Tako i ja pristupam svakom poslu.

Moja karijera je završena, na moju sreću, na najljepši mogući način. Zaista sam imao bogatu karijeru i negdje to stavljam kao zatvorenu stranicu svog života. A sada sam svjesno ušao u politiku i želim da iz ove perspektive uradim najbolje i najviše što je moguće, a na dobrobit svih.

DisABILITYinfo: *Nepunih pola godine ste na čelu resora sporta. Koliko se sadašnja razmišljanja i saznanja razlikuju od početne vizije?*

NJ: Sigurno se puno razlikuju. Nijesam znao

da je situacija u ovoj mjeri loša, što se tiče sporta u administrativnom smislu. Mislim da su rezultati sportista, pogotovo vaterpolista i rukometića, u ekipnom sportu, i nekih pojedinačnih sportista, prikrali 90% problema.

Kada percipirate sport onda razmišljate o tome da je to sjajno, da su to lijepi medalje. Međutim, iza toga se kreju veliki problemi koje mi, kao igrači, pokrivamo s našim medaljama i uspjesima, i tek sada te iste stvari isplivavaju. Zato smatram da je odlična vizija bila da se formira resor sporta, da je upravo i formiran s idejom da bi se te stvari poboljšale i popravile. To je novi izazov za mene, ali i velika odgovornost. Da li ću biti dobar ministar, to ne znam, ali je sigurno da ću pokušati da ostvarim rezultate i da nekom sledećem ministru ostavim uređenije stanje nego što sam ga ja zatekao.

DisABILITYinfo: *Kakav je položaj sportista u Crnoj Gori i da li imaju zadovoljavajuće uslove?*

NJ: Sportisti ne mogu da sagledaju situaciju iz perspektive problema. Uvijek se govori kako nema novca za sport, kako su sportisti „zakinuti“. Međutim, s ove pozicije mogu da kažem da ima novca za sport, samo novac nije dolazio do sportista. Sada zahtijevam i trudim se da obezbijedimo da klubovi i savezi novac opredjeljuju sportistima i da sredstva dođu do krajnje adrese, do sportista. Prethodno su se sportisti žalili da nema novca, a država daje novac i bili smo u začaranom krugu. Sada to više neće biti slučaj.

DisABILITYinfo: Šta u tom smislu očekujete od sportskih saveza i klubova koji su nosioci projekata opredijeljenih na osnovu nedavnog konkursa Ministarstva sporta?

NJ: Upravo je Ministarstvo zbog prethodno navedenog na ovogodišnjem konkursu, s jedne strane, podržalo vrhunski sport, s više novca nego ikada. S druge strane, jasno smo utvrdili kriterijume za kontrolu utroška tog novca, i potpisivajući ugovore sa svim savezima i klubovima definisali da, ukoliko ne bude trošen za što je namijenjen, će doći do raskida tih ugovora i povraćaja novca. Na taj način obavezujući sve one koji su aplicirali projektima da se bave upravo sportom i da taj novac, u najvećoj mogućoj mjeri, usmjeravaju gdje treba – prema sportistima i njihovim takmičenjima i da se stvore uslovi da oni mogu da postižu dobre rezultate.

U prvoj godini svakako se ne može desiti ogromna promjena, s obzirom na trenutnu situaciju i položaj sportista, ali već ima evidentnog napretka. Vidite i sami da rezultati postoje, stvari se pomjeraju, imamo sada krovno Ministarstvo, Ministarstvo koje je nad svim savezima, klubovima i sportovima i Ministarstvo koje će se zalagati za to da se svako bavi svojim poslom.

DisABILITYinfo: Na koji način ocjenjujete položaj mladih u Crnoj Gori i da li ih vidite kao aktiviste i reformatore?

NJ: Mislim da bi mladi trebali da se uključe što više. U Ministarstvu sporta imamo Direktorat za mlade, koji se bavi politikom mladih. Upravo i oni sada imaju javni konkurs, imaju svoju Strategiju i Zakon. Mislim da se sada okuplja ekipa ljudi koja će dobro da radi svoj posao. Politika mladih i sporta se prepliće i zajedno može da bude „dobra priča“. Ja se nadam da sada, kada smo dobili poseban resor, nećemo tako lako u budućnosti dozvoliti da se stopi u neki drugi resor jer sportisti i mladi ljudi, generalno, na najbolji način afirmišu našu zemlju.

DisABILITYinfo: Nedavno je otvoren Omladinski centar u Podgorici. Da li za nepunih tri mjeseca ispunjava svoju misiju?

NJ: Mogu Vam reći da ostvaruje. OC funkcioniše jako dobro, i dobija svoju pravu mjeru, i svakako vidimo da je bilo značajno što je otvoren.

DisABILITYinfo: Paraolimpijski komitet ove godine obilježava 10 godina postojanja. Kako ocjenjujete dosadašnje rezultate Komiteta i paraolimpijaca od perioda obnove nezavisnosti Crne Gore do danas? Koja je Vaša vizija paraolimpizma u narednim godinama? Da li Specijalna olimpijada Crne Gore može očekivati od vas podršku, i kakvu?

NJ: Mislim da trebamo više pažnje posvetiti sportistima s invaliditetom i podržati ih. Sport za mlade s invaliditetom je jako važan i za ličnu i za društvenu afirmaciju.

Stvarno želimo da ukažemo koliko su ti ljudi važni, koliko doprinose i promovišu značaj i bogatstvo sporta. Ne želimo da ih ostavljamo po margini, nego upravo da pokažemo koliko su jednaki nama, sastavni dio društva i koliko nama njihovi rezultati znace. Da ne bismo samo pričali, najbolji pokazatelj su djela. Upravo zato smo, iako je neolimpijska godina podržali PKCG sa mnogo više novca nego do sada u olipijskim godinama, a podržali smo i dva kluba u Specijalnoj olimpijadi.

Mislim da je cijeli tim PKCG na čelu sa predsjednikom Igorom Tomićem jako posvećen, sigurno prepoznaju šta i u kojem segmentu bi bilo dobro razvijati, u kojim disciplinama. Ja sam na početku imenovanja za ministra prisustvovao njihovoj svećanosti. Vidiš sam kako lijepu organizaciju, atmosferu, kolektivni duh među tim ljudima i to mi se jako svidjelo. Sigurno se

sve može razvijati na bolje pa i PKCG. Zbog toga i postoji podrška Ministarstva kao vjetar u leđa, da vide prostor za napredak.

DisABILITYinfo: Nedavno ste izjavili da je školski sport u Nikšiću na zavidnom nivou. Koliko važnim ocjenjujete postojanje Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću?

NJ: Kada sam bio u posjeti Nikšiću bio sam na fakultetu. Ono što sam imao prilike da vidim i što mi je prezentovano je da dobro rade. Važno je da se i oni uključe u proces školskog vaspitanja. Školski sport ima vaspiti karakter, upravo zbog toga što nije uvijek moguće da roditelji plaćaju klubovima članarine. Za to je važno da kao nekada, kada je bila velika Jugoslavija, prepoznajemo talente i razvijamo sportiste, odnosno njihove potencijale. Lijepo je da se djeca takmiče između škola i gradova i da razvijaju sportski duh.

DisABILITYinfo: Veliki broj sportskih objekata i terena je fizički neporistupačan osobama s invaliditetom. Do sada nije postojala ni analiza postojećeg stanja? Koje konkretnе korake možemo očekivati u narednom periodu?

NJ: Analiza je napravljena od strane Ministarstva sporta za prošli period. Taj Izvještaj je bio u programu rada Vlade i na sjednici, i ocijenjen je kao realan i sveobuhvatan. Izvještaj je obuhvatio sadašnje stanje po pitanju infrastrukture. Dobro ste primijetili, da je ranije malo ko prepoznavao svoj dio obaveze, strategije nijesu sproveđene. Nažalost, i prilikom izrade Analize smo se susreli s opštim nerazumijevanjem; veliki broj opština nije znao ni o čemu se radi, kakve im podatke tražimo, šta treba da dostave. To su za mene šokantne stvari. Sada se mi nalazimo na jednom nivou gdje sistem treba da se sredi, da se naučimo da se držimo pravila i propisa, pa onda tek da idemo u buduće korake. Sama primjena je, nažalost, peti - šesti korak. Nadam se da će Strategija razvoja sporta odgovoriti i na ova pitanja.

DisABILITYinfo: Već ste komentarisali neke od propisa koji definisu oblast sporta. Da li ste inicirali njihove izmjene?

NJ: Zakon o sportu je dosta loših rješenja. Ići će se, što je prije moguće, u njegovu izmjenu. Pitanje je da li bi se nešto moglo prethodno postići izmjenama uredbi i drugih podzakonskih akata. Zakon ima dosta nelogičnosti, dosta je nejasan, u koliziji su pojedine odredbe. Meni je presto neshvatljivo da je Zakon na snazi već šest godina, a da se niko nije sjetio da ga promijeni, nego smo došli u situaciju kada je formirano Ministarstvo sporta da se mi time bavimo, i pritom svi od nas očekuju da probleme koji su se gomilali i skrivali godinama riješimo i sredimo za dva mjeseca.

Treba nam vremena i elementarne korektnosti i strpljenja, posebno od onih koji su do sada bili u sportu na različitim pozicijama, a nijesu rješavali ove probleme.

DisABILITYinfo: Kako zamisljate oblast sporta za naredne četiri godine ili na kraju 2020. godine?

NJ: Ono što sigurno mogu da kažem jeste da će biti uređenje nego što je sada. Sada ne treba da jurimo za medaljama, koliko treba da omogućimo sportistima da se bave sportom u zdravim uslovima, da se osjećaju kao sportisti koji zavređuju pažnju, koji afirmisu ovu državu, koji su cijenjeni. Sama cijenjena da ćemo do tada imati novi Zakon je po sebi velika, a kada bi do 2020. godine sve ovo postigli bilo bi jako dobro.

KAKO VLADA PODRŽAVA NVO SEKTOR?

Vječite dileme crnogorskog društva, šta je nevladina organizacija, ko su i kakvi su njihovi predstavnici, da li je Vlada obavezna da podržava NVO sektor, zašto i koliko Vlada finansira NVO, šta rade NVO, koga i čije interese zastupaju i sl. Čini se mnogo više pitanja, nego li prostora za odgovore. Oni koji bi mogli odgovoriti se ne pitaju, odnosno, da ne shvatite pogrešno, njih ne pitaju. Jednostavno, ne daje im se prostor i vrijeme da odgovore pa se nekako i oni spetljaju i kad imaju to malo prilike da nešto kažu. Nije to čudno, zar posle toliko godina i dalje da objašnjavamo ko i šta su NVO i jesu li i zašto potrebni ovom „ojađelom“ društvu?! A onda generalizacije i generalizacije: NVO rade za strane interese, izdaju državu, pune samo svoj džep, kradu, špijaju, nijesu transparente, samo uzimaju pare - ništa ne rade, i tako redom, do iznemoglosti nečije kreativnosti. A ta slika NVO u očima običnih, prosječnih i onih malo „neobičnijih“ građana/ki, čini se, savršeno odgovara vlasti i političarima. Da je drugačije sistem bi već sada bio uređen. A kako NVO mogu biti uređeni dio društva, kad je cijeli sistem, i

državni i društveni, potpuno neuređen i nesređen? NVO moraju funkcionišati i raditi samo u takvom društvu i utopiti se u njega, ili do iscrpljenosti se boriti da ta dva sistema, državni i društveni upravo one, u nekoj mjeri urede. No, ne treba zaboraviti da NVO nemaju vlast, pa samim tim ni političku moć da to čine. One imaju društvenu moć i uticaj!

NVO, bilo to nekima čudno ili ne, postoje upravo zato što ovi sistemi, nijesu uređeni, i one se osnivaju kako bi kontrolisale, korigovale i nadomeštaje sistem, prvenstveno državni, i njegove nedostatke, propuste i negativnosti. NVO se osnivaju radi interesa određene grupacije ljudi, čije interese na pravi način i potpuno ne zastupa država; čija prava ona ne garantuje, ili ne poštuje.

NVO mogu, ako žele, pomagati državi u sprovođenju politika i zakona i nuditi joj svoju podršku u planiranju, pripremi, sprovođenju i nadgledanju sprovođenja zakona i politika. NVO mogu da se bave kampanjama za podizanje svijesti, da iniciraju promjene, ukazuju na probleme, prozivaju i nude rješenja. A da bi bilo šta

od ovoga, ili sve ovo radile, naravno da je potrebno da budu plaćene za svoj rad i svoje znanje.

S druge strane, one NVO i njihovi predstavnici koji su se „utopile“ u ovaj sistem i „koriste“ njegove nesavršenosti „za sebe“, pa tako nekada, možda, odgovaraju gornjem dijelu priče i razmišljanja pojedinih građana/ki, institucija i njihovih predstavnika, pojedinih medija i njihovih predstavnika treba da odgovaraju ovom, iako ne savršenom, niti dobro uređenom sistemu, ali na način i u vrijeme kada se dokaže da nijesu postupale/postupali u skladu sa zakonom, da su nešto pronevjerili, ukradi i sl. I to bi jednostavno bilo riješeno da taj i takav NVO, uređen, potpuno nezavistan odgovara ovoj državi. Što ste više nezavisni kao organizacija to vas više sistem i njegovi djelovi odbacuju, zapostavljaju i pokušavaju ugasiti ili makar ostaviti na margini funkcionisanja, ili vam daju „mrvice“ ili malo veće „komade“ a za uzvrat, logično je, treba da čutite jer ako se pobunite i kažete nećete biti poželjni, dovoljno cijenjeni, priznati i podržani. Upravo takvi bi mogli predstavljati opasnost za ovaj sistem i ovu, ili neku drugu vlast, svaku vlast u ovakvom sistemu.

A da, možda, malo prođemo kroz Registar NVO pa pogledamo koliko ima predstavnika nekog dijela vlasti i politike među osnivačima NVO. Ups... smijemo li to? Kako, ako oni treba da kontrolišu nas, a ne mi njih?

Reći ćete da je sve ovo nekak(v)o teoretisanje, zar ne?! Pa da se onda vratimo u realnost.

Vlada Crne Gore je u četvrtak 30. marta usvojila dopune Zakona o igrama na sreću kojima je planirala ukidanje raspodjele dijela prihoda od igara na sreću u šest oblasti od posebnog društvenog značaja, među kojima je i oblast zadovoljavanja potreba lica sa invaliditetom. Ovaj postupak Vlade uslijedio je bez prethodne najave, bez transparentnosti, bez učešća NVO, bez rasprave, bez konsultacija, bez analize uticaja i/li analize efekata dosadašnjih raspodjela. Ovim dopunama nije prethodila ni informacija o tome koliko su ove raspodjele doprinosile sprovođenju politika koje se tiču osoba s invaliditetom. Sve ovo je Vlada uradila kako bi kako njeni predstavnici kažu „uredila sistem finansiranja“. Nije ona ništa uradila „iza zatvorenih vrata“, već da bi „u jednom zakonu uredila finansiranje“. A uređuje ga na način što za projekte kojima će upravljati NVO odvajati najmanje

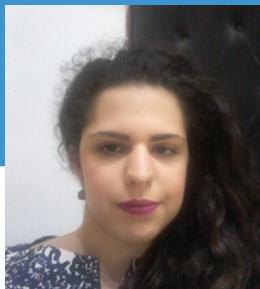
0,2 % tekućeg budžeta, odnosno pretvoreno u cifre, po sadašnjim projekcijama 1,7 miliona eura. Značajno manje nego što je to u nekim godinama radila samo u šest oblasti koje su se finansirale od dijela prihoda od igara na sreću. Vlada sada, iznos od 0,2 % tekućeg budžeta planira da izdvaja za 21 oblast, ukoliko mi dobro čitamo Zakon o nevladinim organizacijama. A u članu 32, stav 2 Zakona piše: Oblastima iz stava 1 ovog člana smatraju se: socijalna i zdravstvena zaštita, smanjenje siromaštva, zaštita lica sa invaliditetom, društvena briga o djeci i mladima, pomoć starijim licima, zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava, vladavina prava, razvoj civilnog društva i volontеризма, evroatlantske i evropske integracije Crne Gore, institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje, nauka, umjetnost, kultura, tehnička kultura, zaštita životne sredine, poljoprivreda i ruralni razvoj, održivi razvoj, zaštita potrošača, rodna ravноправност, borba protiv korupcije i organizovanog kriminala, borba protiv bolesti zavisnosti, kao i druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom. Dakle, oblasti nijesu taksativno (po tačkama) nabrojene već zbirno. Na nama, odnosno kasnije Vladi je da tumačimo da li će, na primjer, socijalna i zdravstvena zaštita, i smanjenje siromaštva biti jedna ili više oblasti.

Možda je upravo ovim potezom Vlada odgovorila na sve dileme i pitanja u vezi NVO, ili je jednostavno poručila da neće biti više kontrole i nadgledanja. I sada zvanično možemo da potvrdimo da će NVO mnogo više finansirati građane/ke, preko Vlade, odnosno plaćanjem poreza, nego što će Vlada ulagati u građane/ke preko NVO sektora.

Vlada je započela eksperiment, na nama je da budemo njegov objekat, ili, pak, da započnemo još jednu bitku za građane/ke, naravno, ne zaboravljajući nikako i sopstvene interese koje bi mnogi najradije poništili da mogu.

Marina Vujačić

U ovoj rubrici vam donosimo tekstove naših studenata i mladih s invaliditetom, naših žena s invaliditetom, na teme zadate u okviru Nagradnog konkursa za tri najbolja teksta nakon obuke iz oblasti komunikologije i medija.

SAMOODEREĐENE I IDENTITET (ŽENA OD KAMENA)

Samoodređenje ili samoopredjeljenje – ova riječ sama govori dovoljno. Samosvjesno, samostalno, samovoljno. Slobodno. Sigurno. Samouvjereno.

Odvažno. Sam. Svoj. Odrediti sebe. Reći cijelom svijetu ko ste i šta ste i gdje je vaše mjesto. I gdje je njihovo mjesto u vašem svijetu. Postaviti sopstvene granice. Pa ih pomjerati. Sve dokle vama odgovara. U granicama sopstvenog kosmosa kreirati identitet.

Kada sam bila mala, znala sam na pitanje na koga ličim odgovoriti „Na sebe“. A izgleda da sam se znala i samodefinisati bolje nego što to danas radim u nekim prilikama – medicinskoj sestri sam jednom prilikom kad sam je vidjela s iglom odgovorila „Ja sam Anđela Radovanović! Nećeš ti mene!“ Uspomene ranog djetinjstva sežu upravo tamo. Na bjelinu i hladnoću bolničkih zidova. Bijele mantile. Dugačke zelene hodnike koji mirisu na strah. Prva slova ispisana na gipsu. A posle slova – stihovi. Bijelo, hladno, sterilno i bezosjećajno. Cucle pregrizene zbog bolova. Bez suza. Jer ste riješili da pokažete od čega ste sazdani, da ona žena od kamena koja će izrasti iz vas nekoliko decenija kasnije ne pušta suzu. Nikada. Ma koliko boljelo. Lica bez osmijeha. I rešetke. Dok pokušavaju da vas „poprave“, a vi im kažete da ne mogu da promijene ono što jeste. Ono što ćete postati.

Danas pred vama stoji ista ova Anđela sa početka priče. Samo što je naučila da ponekad zaplače. Nikada zbog bola – uvijek zbog ljudi. Zbog nepromišljenosti, nerazumijevanja, nedostatka hrabrosti. Dok sam odrastala, nijesam imala istu onu hrabrost koju sam imala u ranom djetinjstvu. Hrabrost da jasno i glasno saopštим – hej, svijete, ja sam ovdje! Ovakva kakva jesam, prihvatali me ili ne! Ova što neće da se uklapa u kalupe jer sam mnogo više i bolje od njih! Ova koju nije sram sopstvenog invaliditeta! Hej, čuješ li me, planeto! Tu sam! I spremi se da čvrstim tlom dočekaš moje korake!

Umjesto toga, čutala sam. I nasilno pokušavala da svedem sebe i svoje postojanje u šablon „savršene osobe s invaliditetom“ – koja nikada ne griješi, uvijek je tu za druge, uvijek ima razumijevanja, ljubavi i nježnosti, savršen je đak, student, čerka i sestra. Ja nijesam to. Mnogo sam više. Nesavršena čerka, sestra, drugarica, profesorica. Pjesnikinja koja bi rado uništila neke svoje stihove. Prevoditeljica koja se trudi da ne pogriješi ni jednu riječ u prevodu. Osoba koja priznaje greške. Osoba koja nije spremna da uvijek bude dežurno rame

za plakanje, a da sopstvene suze skriva. Žena. Ljudsko biće.

Pokušavali su da odgonetnu ko je moja žena od kamena – nije ona hladna, bezosjećajna, ona koju je, eto, život lomio, koja je svašta preturila preko leđa, pa postala kamena i okrutna i koju treba žaliti. To je ona koja je stub. Uspravna poput lovčenskih karijatida. Ona koja zna šta hoće. I šta može. I gdje su joj granice. Ali i kako da ih pomjera. Da iz dana u dan postaje najbolja verzija sebe. Ona koja je prerasla pubertetske rane, koja se ne osvrće na komentare na ulici. Iako i dalje znaju da peku.

Jednom sam, odgovarajući na pitanje šta li bih tek bila da nemam invaliditet, odgovorila da ne znam. Zaista. Isto onako kako bih mislila o sebi sa plavom i ravnom kosom, tako mislim i o sebi bez invaliditeta. Jer ne želim da mijenjam sebe da bih odgovarala drugima. Njihovo je da me prihvate. Moje – da budem ona koja jesam. Žena s identitetom.

Andjela Radovanović

KULTURA BOGATSTVA I RAZLIČITOSTI

Da li nekad u vrijeme dokolice razmišljate o temama koje su mučile grčke filozofe? Ah, da, nisam vas pitala da li znate šta je mučilo grčke filozofe. Oprostite, veoma nepristojno od ove gospodice. Pa dobro, između odnosa tijela i duše, svijeta ideja, supstance i društvenih klasa sigurno su razmišljali o različitosti svijeta koji ih okružuje. Da li je, zaista, jedino što nam je potrebno da bismo bili dobri filozofi sposobnost da se začudimo, kao što piše J. Gorden u knjizi „Sofiji svijet“? Sva djeca imaju tu sposobnost filozofa, da se začude tako kako da ih oči zbole od širenja pri ekspresiji iznenađenja. Možda se i ne čude tako strašno, djeca su spremnija da prihvate svijet oko sebe takav kakav jeste, za razliku od odraslih. To tako nazvano čudovište „čuđenje“ postaje dio svakodnevice, izraz nevjericе, nekad i neznanja i straha od nepoznatog. Rekao bi neki francuski pjesnik da je jedino čuđenje koje čovjek sebi treba da priušti-čuđenje odlasku ljubavnika iz toplog zagrljaja. Ali naši životi nisu poezija nemajući svi lakoću poleta i svestranosti kao francuski pjesnici. Ne znam kako sam od filozofa došla do francuskih pjesnika, njihovih ljubavnika i ni do čudenja. No, ja moram priznati citoacu da mi je to od početka bio plan i neću skrivati svoju namjeru. Da pišem jednu priču o čuđenju. Znam, čudan naziv, još čudnija tema, ali nemojte se i vi sad čuditi tome.

Ovo o čemu vam pisem... Sve je to počelo krajem prošlog vijeka (a ti čitaoče znaj da mislim na 20. vijek, jer vjerujem da će ovo čitati neko godinama kasnije) dakle, pamtim začuđena lica od tada. Slatke, lepljive izraze čuđenja komšinica, prodavačica, doktora, rođaka. Lica koja se čude kako mogu da se igram kao sva djeca. Lica svijetle puti, tamne, s izraženim crvenilom, lica sa pjegicama, savršeno nesavršena lica. Na stotine različitih lica sa razlicitim kosama, različitim konstitucijama, različitim pogledima na svijet oko sebe. Kasnije, čudili su se kako mogu da idem u školu kao ostala djeca, kako to da pišem zadaće, da se igram školice i jurcam na školskom odmoru. Tu, na školskim odmorima bilo je različite djece. Mršavih djevojčica, visočijih dječaka, riđih, crnih, plavih, s uvijenom kosom, svi su bili različiti. Čudili su se kako mogu sve što želim. Sigurno se sad pitate kakva sam ja to bila pa su se ljudi toliko čudili. Iz ovog ugla mlade žene tvrdim, i nebo mi je svjedok, da sam zaista bila drugačija. Nisam bila drugačija zbog mog invaliditeta, zbog mojih naocara, mojih mogućnosti ili ograničenja. Bila sam kao ljudsko biće drugačija. To znači drugačija od svake druge djevojčice i svakog dječaka. Drugačija jer je svako od nas drugačiji, jedino to ne bih bila u slučaju da postoji još jedna ista ja. A kako je to nemoguće da postoji još jedna ja, potvrđujem sve te hipoteze iz djetinjstva. Hipoteze zasnovane na iskustvu da su me ljudi smatrali drugačijom, a u stvari, svi su oni bili drugačiji jedni od drugih. Različito, po prvi put, dobija oblik jednakog, kakav paradoks, zar ne? Ja jesam različita u moru različitih ljudi, ali obzirom na to da smo svi mi različiti znači da smo i jednak jedni drugima. Malo luckasta teorija... Možda.

Da li to što su ljudi oko mene mogli dovoljno jako da se začude znači da su oni filozofi? Ne bih rekla. Ovo je priča koja vam se neće svidjeti, koju nećete dijeliti na društvenim mrežama i koju nećete prepričavati. Ovo je jedna ogoljena

istina našeg društva. Ovo je priča o (ne)prihvatalju osoba s invaliditetom i gledanje kroz špijunke svojih kućnih vrata, stidite li se dok se krijete? Tako je u okruženju u kojem sam ja rašla, svaki vid invaliditeta je smatran fabričkom greškom. Čim ljudi vide da nešto nije kao što oni misle da treba da izgleda to smatraju greškom. Smatraju bolešću i razočaranjem za ljudski rod. Različitost tu znači biti neprihvatan, smatran nesposobnim za život i predmetom sažaljevanja. Još uvijek bake iz komšiluka razmišljaju „čija li je kletva stigla“ i pitaju se „šta li će biti sa njom“. Još uvijek naše učiteljice odlaze s posla nezadovoljne jer im je u razredu dijete koje obilježavaju s „a što ga meni dadoše“ i roditelji koji savjetuju djeci da se klone djece s invaliditetom. Isti ti roditelji neposlušnoj djeci prijete riječima: „Ako ne budeš slušao bićeš kao on ili ona“ misleći na osobu s invaliditetom. A što je s uhom, povući ga za uvo i izusti onaj odvratni ružni zvuk. Znate to svi, kao da izražavate želju da se to vama ne desi, da se vama ne desi invaliditet. Kao da je to nešto što se dešava, što se priziva, kao da je to neka bolest, invaliditet, na kraju krajeva, nije prelazan, ne brinite.

Taj zvuk dok povlačite svoju djecu za uho, to nije zvuk bola, to je zvuk razočaranja. To je zvuk brat blizanac pogledu iz mog djetinjstva, onom pogledu čuđenja. Jer u svim ovim primjerima ljudi s izrazom čuđenja posmatraju osobe s invaliditetom kao drugačije od sebe na osnovu njihovog invaliditeta. A gdje je pravo da budem, da budemo drugačiji jer smo jedinstveni, jedini na ovoj planeti.

Mi kao nesto napredujemo, mijenjamo se i učimo da prihvatomos da invaliditet nije različitost o kojoj se nekad govorilo kao o bolesti, nemogućnosti, bezvrijednosti. Invaliditet nije različitost, invaliditet je stanje! Mi. A ko to mi? Mi, vi, oni, ti! Nije važno ko, da li stanovnici ove države, da li komšije, tete, bake, učiteljice, ljudi u prolazu. Nije važno ko. Važno je da izademo iz tih okova prošlosti i budemo jednakim među jednakima.

Još jedno pitanje. Zašto krijete poglede, zašto ne pogledate u naša pomagala, zašto nas doživljavate toliko različitim od sebe? Bahato ste nas gurnuli u neku kategoriju, u neku fiokicu vašeg uma gdje caruje strah. To je strah od suočavanja, strah od nepoznatog.

Kad ljudi prevaziđu strahove znaće da bogastvo različitosti leži u nama samima, u našim dušama i našim pogledima na život, a ne u nemogućnostima. Bogastvo različitosti je u svima nama ko zna da ga iskaže. Moj pogled na svijet, moje ideje, moje želje, moja umjetnost, moj život nije isti iz dana u dan. Svaki dan je različit i to je ono što me čini srećnom da dočekam novi dan. Tako počinju promjene. Budite vaša promjena i prihvativi bogastvo različitosti zbilja kao bogastvo. Bogastvo jedinstvenosti. Sve teče i sve se mijenja, u tome je zlatna poluga različitosti. Neka nas sličnosti spajaju, a različitosti nikad ne razdvajaju.

Dragana Đokić

SAMOSTALNI ŽIVOT KAO ORUĐE ZA RAVNOPRAVNOST

Filozofija samostalnog života započeta je 1962. godine u Kaliforniji, a njenim osnivačem se

smatra Ed Roberts, koji je bio prvi student s izrazitim invaliditetom na koledžu Berkli. U ovoj državi je dakle još prije 50 i kusur godina počela priča o značaju samostalnog života, tj. nezavisnosti OSI od njihovih članova porodice ili društva generalno.

Ako bih napravila poređenje i istakla stav crnogorskog društva po pitanju ovog, veoma značajnog segmenta života svakog pojedinca/pojedinke, rekla bih da prilično kaskamo u mjestu. Pravo na samostalni život u Crnoj Gori čini se kao da je još uvijek tabu tema od koje zaziremo i o kojoj se sa zadrškom govoriti. Za osobe s invaliditetom i dalje postoji uvreženo mišljenje po kojem oni moraju ili trebaju biti "zavisni" od svojih članova porodice, po kojem ne mogu samostalno donositi odluke koje se tiču njihovih života ili čak da nemaju pravo na grešku. "Kako ćeš ti sam/a? Mene je strah... A zamisli da ti se nešto ružno dogodi? Bolje da ja podem sa tobom. Ti ne možeš ovo, ti ne možeš ono..." Zašto se uvijek postavlja million pitanja i pretpostavki kada su u pitanju osobe s invaliditetom? A osobe bez invaliditeta? Da li i oni moraju da odgovaraju na ovoliko pitanja? Rekla bih da ne. I gdje je tu ravnopravnost? Čini se da je iščezla.

Ja sam Svetlana, sa svim vrlinama i manama (priznajem nekad mane prednjače), ali to sam ja. Nisam posebna. Niti drugačija. Djevojka sa sela. Meni moja cerebralna paraliza ne smeta da ostvarujem svoje želje, da samostalno donosim odluke, da biram da živim onako kako želim, a ne kako drugi smatraju da treba. Nisam nesrećna jer ja govorim o svojoj cerebralnoj paralizi, a ne ona o meni, čak se i ne sjećam kada sam poslednji put plakala zbog iste. Nisam savršena, ali mi moj „nesavršen“ hod savršeno ne smeta. Uzgred, dok pisah ovu prethodnu rečenicu, sjetih se tinejdžerskog doba i jednog pregleda u bolnici kada mi je doktor saopštio kako ga oblik mojih stopala, podsjeća na oblik štapa za golf. Mene iskreno ne podsjećaju, a i kao da je važno kako izgledaju? Ja ih ne bih mijenjala ni za šta na svijetu, oni su dio mene. A i kada bih htjela da odigram golf, to bih isto mogla da uradim sa mojim „nesavršenom“ savršenim stopalima. Ipak, opet moram da se vratim na te tinejdžerske dane i priznam da mi je smetalo i užasno nerviralo što ne mogu da koristim gradski prevoz ili da nosim štikle. Bila sam ljuta na sebe, a onda sam shvatila da nije do mene, već do države koja mi nije omogućila da

koristim gradski prevoz i do modne industrije kojoj nije palo na pamet da djevojke s invaliditetom podjednako obožavaju štikle, kao i one bez invaliditeta. No, o tome, neki drugi put.

Sjutra je novi radni dan. Da li ću napraviti neku grešku? Ne znam. Uostalom i ako je napravim, analiziraću je i potrudiću se da se više ne ponovi. Nije strašno napraviti grešku, strašno je ne krenuti dalje i odustati. Ja nikada ne odustajem, upornost je jača od invaliditeta s kojim se suočavam. Ovdje pod invaliditetom smatram sadejstvo mog tjelesnog oštećenja s okolinskim barijerama, dakle, društveni kontekst. Sve ostalo su samo izgovori. Ostvarila sam neke svoje želje, dok neke čekaju da dođu na red, te stoga invaliditet nije prepreka, a ni tragedija koja vas može spriječiti da nešto ostvarite.

Jaka volja, ljubav i pozitivna energija pokreću sve. Čvrsto vjerujem u to.

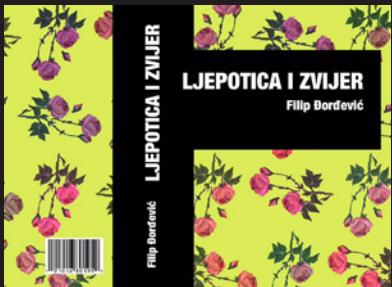
Svetlana Cicvarić

Za ovu rubriku izdvajamo samo neke od aktuelnih i planiranih projekata UMHCG.

kombi vozila za OSI. Naša Biznis ideja se ogleda u proširivanju postojeće usluge rentiranja kombi vozila, kroz njihovo opremanje i tehničko i tehnološko unapredjenje, u cilju održivosti usluge, bilo da tu uslugu potrošači/korisnici naručuju samostalno i/ili posredstvom drugih pojedinaca i organizacija, turističkih i drugih organizacija i udruženja, raznih agencija i sl.

S obzirom na to da u Crnoj Gori ne postoji pristupačno vozilo za osobe s invaliditetom koje se koristi u javnom saobraćaju, osim autobusa u gradskom prevozu Tivta i Herceg Novog koji saobraćaju na nekim linijama, kao i to da generalno privatni prevoznici ne prepoznaju isplativost ulaganja u ovaj vid prevoza, vjerujemo da ćemo osnivanjem socijalnog preduzeća doprinijeti povećanju broja korisnika/ca, a samim tim i njihovoj samostalnosti, ali i održivosti ovog servisa koji UMHCG za svoje zaposlene i korisnike usluga pruža potpuno besplatno još od 2008. godine.

da se usavršavaju kroz praktičan rad. Smatramo da će se usavršavaju kroz praktičan rad. Pomeñuta štamparija će biti otvorena u prostorijama Udruženja i ona predstavlja najkvalitetniji i najsvremeniji oblik štampe koji je veoma prihvaćen svuda u svijetu. Omogućava štampanje velikih dimenzija neograniçene dužine i širine. Odlikuje se brzom i kvalitetnom štampom za koju tiraži i formati ne predstavljaju prepreku.

Smatramo da će zahvaljujući ovoj obuci polaznici steći određena znanja i vještine koje ne mogu steći tokom studiranja, kao i da će moći da nastave da rade u nasoj štampariji budući da je zamisljeno da se ona razvija na osnovu sopstvenog rada i nakon formalnog završetka projekta. Zato, budite spremni da provjerite njen kvalitet i kreativnost grafičkih dizajnera/ki.

PROGRAM SARADNJE S UNICEFOM

U okviru višegodišnjeg projekta „Zaštita djece od nasilja i promocija socijalne inkluzije djece s invaliditetom u zemljama Zapadnog Balkana i Turske“, koji finansira Evropska unija, a sprovodi UNICEF, zajedno s Evropskim forumom osoba s invaliditetom (EDF) UMHCG će u periodu od pola godine, u saradnji i uz podršku UNICEF-a sprovoditi sestomjesečni projekt, s aktivnostima koje se odnose na istraživanje o nivoj i vrstama podrške koju srednje škole i resursni centri pružaju djeци/mladim s invaliditetom u daljem procesu obrazovanja, zapošljavanja i samostalnog života, odnosno života u zajednici, kao i razvoj pisanih smjeđica i objašnjenja za ostvarivanje prava djece i mladih s invaliditetom.

TRANS2WORK

Erasmus+ projekt „Trans2Work“ (Tranzicija studenata s invaliditetom iz procesa visokog obrazovanja na tržiste rada u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini) započeo je u oktobru 2015., a njegov završetak se planira za oktobar 2018. godine i ima za cilj tranziciju osoba sa invaliditetom iz visokog obrazovanja na tržiste rada. Crnogorski partneri na projektu su UMHCG, Univerzitet Crne Gore, Univerzitet Donja Gorica i Zavod za zapošljavanje. U okviru projekta je planirana i razmjena studenata sa invaliditetom sa partnerskim institucijama iz Srbije i Bosne i Hercegovine koja bi trebalo da bude realizovana u toku školske 2017/2018. godine. Studenti će dobiti stipendiju koja pokriva sve troškove, a biće im obezbeđena i dvomjesečna radna praksa kod poslodavaca.

UMHCG DOBILO NAJNOVIJI ISO STANDARD 9001:2015 ZA PODIZANJE KVALITETA RADA I PRUŽANJA USLUGA

UMHCG je 28. novembra 2016. godine dobio ISO 9001:2015 međunarodni standard koji sadrži zahtjeve za sistem upravljanja kvalitetom u organizaciji.

Ove standarde organizacija mora ispuniti da bi uskladila svoj rad sa međunarodno priznatim normama i predviđen je da bude primjenjiv za bilo koju organizaciju, bez obzira na njenu vrstu ili veličinu ili proizvode i usluge koje obezbeđuje.

Kao članica IRIS mreže, od maja do kraja oktobra 2016. godine, UMHCG je ušlo u proces Međunarodnog licenciranja rada i kvaliteta organizacije u okviru kojeg je

izradilo i razvilo brojne dokumente, a među najvažnijim Poslovnik o kvalitetu i Procedure I, II i III: pružanje pomoći studentima s invaliditetom, angažovanje na stvaranju uslova za organizovanje servisa podrške i podsticanje i uključivanje osoba s invaliditetom u sve sfere ekonomskog i društvenog života.

Za UMHCG je proces licenciranja bio besplatan, odnosno obezbijeđen posredstvom projekta "Unapređenje pružanja socijalnih servisa kroz jačanje nacionalnih i regionalnih mreža organizacija civilnog društva", čiji je nacionalni koordinator u Crnoj Gori SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica.

Mentorstvo je pružio prof. dr Nikola Vujanović, visoki član britanskog kraljevskog Instituta za kvalitet (FCQI), registrovani vodeći konsultant i ocjenjivač sistema menadžmenta kvalitetom u registracionoj šemi Međunarodnog registra sertifikovanih ocjenjivača koju vodi britanski kraljevski institut za kvalitet (CQI). Međunarodna komisija SGS početkom oktobra završila je dvodnevnu provjeru dokumentacije, na kojoj je UMHCG jako pozitivno ocijenjeno, bez neusaglašenosti.

UMHCG ima obavezu da preispituje i vrši interne i eksterne provjere kvaliteta rada i pružanja usluga u cilju uklanjanja eventualnih neusaglašenosti koje se mogu pojaviti u radu.

REZULTATI GOALBALL KLUBA NIKŠIĆ

U prethodnom broju časopisa smo pisali o goalballu i predstavili smo vam Goalball klub Nikšić. U ovom izdanju časopisa vas upoznajemo i podsjećamo s njihovim rezultatima od osnivanja do današ.

U periodu od osnivanja kluba učestvovali su i postizali zapažene rezultate na više goalball turnira u regionu. Osim toga igrači GK Nikšić čine okosnicu reprezentacije Crne Gore u goalballu. Od turnira na kojima su igrači goalball kluba Nikšić učestvovali što kao klub, što kao crnogorska goalball reprezentacija, izdvojamo sledeće:

- Međunarodni turnir u Podgorici – mart 2016. godine (osvojeno prvo mjesto);
- Međunarodni turnir u Sarajevu – maj 2016. godine (osvojeno drugo mjesto);

- „Beograd Open“ – septembar 2016. godine (osvojeno prvo mjesto);
- Međunarodni turnir u Banja Luci – oktobar 2016. godine (osvojeno prvo mjesto);
- Međunarodni turnir u Zemunu – novembar 2016. godine (osvojeno prvo mjesto);
- II Međunarodni turnir “Nikšić 2016“ – decembar 2016. godine (osvojeno treće mjesto);
- Međunarodni turnir u Sofiji, Bugarska – decembar 2016. godine (osvojeno četvrto mjesto);
- Međunarodni turnir u Tešnju, Bosna i Hercegovina – mart 2017. godine (osvojeno drugo mjesto);

SMJERNICE I OBJAŠNJENJA ZA OSTVARIVANJE PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

DISABILITYINFO

Kako do prava?

Na portalu www.disabilityinfo.me, u okviru projekta „ICT u službi ostvarivanja i zaštite prava osoba s invaliditetom”, podržanog od strane Telenor fondacije, je puštena u rad opcija za audio-video poziv, kao i čat u okviru onlajn pravnog savjetovališta. Ovim je unaprijeđeno pravno savjetovalište, odnosno razvijeni dodatni načini dolaska do savjeta i pomoći, pored već postojećih: lično u prostorijama UMHCG, putem telefona, mejla i fejsbuk stranice.

U sklopu istoimenog projekta razvili smo osam smjernica i objašnjenje procedura za ostvarivanje pojedinačnih prava osoba s invaliditetom. Ova aktivnost nastavak je već započetih aktivnosti besplatnog pravnog savjetovališta u okviru kojeg su se korisnici upravo najviše interesovali o mogućnostima i načinima da ostvare pojedina prava.

Korisnici do procedura mogu doći posredstvom banera Kako do prava? koji se nalazi u gornjem desnom uglu portala, potom “otvaranjem” teksta pomoću linka, i preuzimanjem word dokumenta (docx) ispod uvodnog dijela teksta.

Za sada možete pronaći smjernice za: pravo na invalidsku penziju, pravo na naknadu za tjelesno oštećenje, pravo na besplatno visoko obrazovanje, pravo na naknadu po osnovu nezaposlenosti, povlastice na putovanje OSI, pravo glasa OSI, subvencije iz oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja OSI, materijalno obezbjeđenje porodice, lična invalidnina i dodatak za njegu i pomoć, s tim što su prve dvije smjernice razvijene kroz projekat DisabilityINFO-portal osoba s invaliditetom.

- Otvoreno prvenstvo Hrvatske u goalballu, Zagreb - april, 2017. godine (osvojeno drugo mjesto).

Osim navedenih turnira goalball reprezentacija Crne Gore, čiju okosnicu čine članovi GK Nikšić, učestvuju u srednje evropskoj ligi koju pored naše reprezentacije čine reprezentacije Slovenije, Mađarske, Italije i Rumunije. U februaru 2017. godine je održano I kolo u Ljubljani, a u martu II kolo u Budimpešti.

U cilju veće promocije goalballa kao jedne od najznačajnijih sportskih disciplina za osobe s oštećenim vidom u prethodnom periodu je i GK Nikšić organizovao dva goalball turnira. Neposredno nakon zvanične registracije 5. decembra 2015. godine u Nikšiću su organizovali prvi međunarodni goalball turnir na kojem je učešće uzelo 5 ekipa i to ekipa iz Podgorice, Beograda, Banja Luke i Sarajeva.

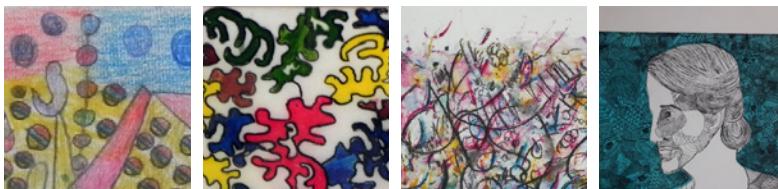

3. decembra 2016. godine na Međunarodni dan osoba sa invaliditetom u Nikšiću je održan II međunarodni turnir u goalballu „Nikšić 2016“. Na turniru je učešće uzelo 8 ekipa iz 7 država (Srbija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Slovenija, Grčka, Bugarska i Crna Gora).

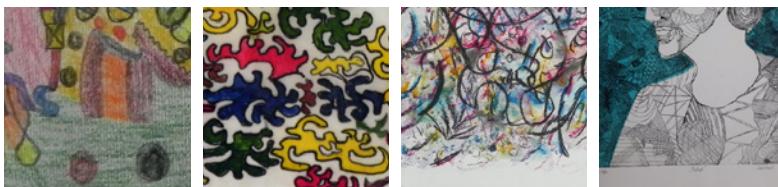
Goalball klub je u oktobru 2016. godine postao član Paraolimpijskog komiteta Crne Gore, koji je u periodu od osnivanja bio glavni podržavalac rada kluba, uključujući i škromnu finansijsku podršku za minimalno funkcionsanje, pored lokalnih sponzora dva međunarodna turnira u Nikšiću.

OTVORENA KOLEKTIVNA IZLOŽBA UMJETNIKA S INVALIDITETOM U TREBINJU

Milica je sem unutarnjeg prirodnog poriva ka umjetnosti i profesionalno usmjerena na nju. Završila je Srednju likovnu školu, kao i osnovne studije na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, smjer Grafika. Učestvovala je na XI Bijenalu umjetnosti (Slovenija, 2011.), kao i na I takmičenju u grafici i slikanju, Madarska gdje je osvojila III nagradu 2011. godine za rad „Crnogorci pored ognjišta“. Izlagala je i na godišnjim izložbama studenata FLU 2014. i 2015. godine.

Branko od svog ranog djetinjstva ima sklonost ka crtanju, a osim umjetnosti voli i sport. Za crtanje koristi grafitnu olovku i flomastere, kao i tempere povremeno. Za sobom ima izložbu nazvanu "Tragom mašte", a njegovi neki njegovi radovi izloženi su u Dnevnom Centru za djecu sa smetnjama u razvoju u Nikšiću.

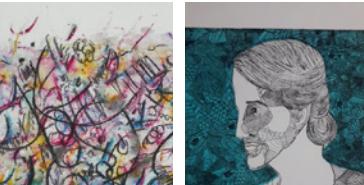

Izložba radova četiri crnogorska umjetnika/ce s invaliditetom pod nazivom "Bogatstvo različitosti" otvorena je 8. apila u galeriji Kulturnog Centra Trebinje, Bosna i Hercegovina.

Radove su predstavili: Milica Lakićević, Milena Đurović, Branko Đurović i Milan Šaranović.

Izložbu je otvorio načelnik Odjeljenja društvenih djelatnosti grada Trebinja koji je tom prilikom rekao: "Izložba promoviše različitosti u punom smislu, ali i demistifikuje, govoreći nam o univerzalnosti likovnog izraza, takođe, prikazujući stvaralački i duhovni obrazac svakog od autora".

Navodeći da svi autori imaju puno više različitosti nego što su naizgled slični, Milošević je istakao da je to, u stvari, jedno bogatstvo koje nas, kako kaže, podsjeća da je bogatstvo upravo u različostima.

KOLEKTIVNA IZLOŽBA

Bogatstvo različitosti

KULTURNI CENTAR TREBINJE
BOSNA I HERCEGOVINA
8. - 23. APRIL 2017.

Projekat "Artisti Disabili Montenegrini"
Projekat dijelom finansira

Milena Đurović je samouka vizuelna umjetnica. Rođena je 1986. godine na Cetinju, gdje živi i stvara.

Milena od svog ranog djetinjstva ima sklonost ka crtanju.

Za crtanje najviše koristi drvne bojice i grafitnu olovku.

Njeni radovi na izložbama održanim u njenom gradu bili su posebno zapaženi pa su tako dospjeli na izložbe u Švedskoj i Norveškoj. 2014. godine imala je samostalnu izložbu crteža u Matici crnogorskoj na Cetinju.

U raznim oblicima bavi se umjetničkim stvaralaštvom. Njegovo interesovanje za umjetnost datira još od djetinjstva. Likovnoj umjetnosti, prvenstveno kroz tehnike crtež i slika, posebno se posvećuje 2009. godine, od kada intenzivno stvara u svom ateljeu u Podgorici.

Iza sebe ima jednu samostalnu izložbu slike pod nazivom „Kroz prizmu uma“ (2014.).

Izložba je dio projekta "Artisti Disabili Montegrini", koji dijelom finansira Ministarstvo kulture Crne Gore, u cilju afirmacije bogatog i raznovrsnog stvaralaštva osoba s invaliditetom u Crnoj Gori.

Ovo je prvi put da se na ovakav način, organizovano predstavljaju crnogorski umjetnici s invaliditetom. Projekat je tek početak pružanja podrške crnogorskim umjetnicima s invaliditetom, ali i prvi pokušaj da se afirmiše bogato i raznovrsno likovno stvaralaštvo osoba s invaliditetom kako u Crnoj Gori, tako i van nje.

Postavka obuhvata 34 rada rađena u kombinovanoj ili u tehniči crteža, odnosno grafike u slučaju nekoliko radova.

Izložba je trajala do 23. aprila.

POZITIVNO

Komitet UN usvojio Listu ključnih pitanja o sprovođenju Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i uputio državi Crnoj Gori; Koalicija organizacija osoba s invaliditetom, čijim radom koordinira UMHCG, će u julu Komitetu podnijeti Alternativni izvještaj o sprovođenju Konvencije;

Ekonomski fakultet Podgorica, je konačno nakon 57 godina postojanja pristupačan i osobama s invaliditetom. Projekat prilagođavanja fakulteta je dio Akcionog plana prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom za 2014. godinu;

Autobuski prevoznik Blue line iz Herceg Novog posjeduje po dva nova autobusa, pristupačna osobama s invaliditetom, koji prevoze u gradskom prevozu Herceg Novog, Tivta, Prčnja i Kotora;

Opština Tivat bilježi napredak u oblasti pristupačnosti javnih objekata i prostora, dok je Opština Herceg Novi pristupila izradi sveobuhvatne Analize i Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom;

Drugu godinu zaredom učenici OŠ „Sutjeska“ u okviru časa Građanskog obrazovanja posjetili su UMHCG;

Na inicijativu UMHCG, povodom 2. aprila, Svjetskog dana svjesnosti o autizmu zgrade Ministarstva kulture na Cetinju, u Kotoru i Podgorici, zgrada Instituta za javno zdravlje i Telenora Crna Gora bile su osvijetljene u plavo;

Lenjin Moreno (korisnik kolica) izabran je na izborima za predsjednika Ekvadora;

Predlozi UMHCG, formulisani kroz mjere, za sprovođenje Akcionog plana Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za 2017. godinu obuhvataju i aktivnosti koje ćemo sprovesti uz podršku Ministarstva evropskih poslova;

Budžet Zavoda za zapošljavanje za sprovođenja mjera profesionalne rehabilitacije i zapošljavanje osoba s invaliditetom ove godine iznosi šest miliona eura;

Studenti korisnici materijalnog obezbeđenja porodice biće oslobođeni plaćanja školarine, odlučeno je na sjednici UO Univerziteta Crne Gore;

124 osobe s invaliditetom i člana njihovih porodica su se u toku 2016. godine obratili UMHCG za pravni savjet i podršku;

Od novembra 2016. UMHCG posjeduje najnoviji ISO standard 9001:2015 za podizanje kvaliteta rada i pružanja usluga;

Izmjenama novog Pravilnika o medicinsko-tehničkim pomagalima pravo na laka aktivna kolica imaju student, zaposleni i sportisti (po prethodnom Pravilniku jedan od uslova odnosio se na posjedovanje vozačke dozvole!);

Smjernice za ostvarivanje prava osoba s invaliditetom koje objavljujemo na portalu www.disabilityinfo.me, u kategoriji Kako do prava? do sada su preuzete preko dvije hiljade puta;

Informacije s portala www.disabilityinfo.me možete da čitate putem aplikacija za iOS i Android mobilne telefone;

U skladu s novim Zakonom o energetici osobe s invaliditetom su jedna od kategorija "ranjivih kupaca" kojima ne smije biti isključeno napajanje električnom energijom, bez obzira na visinu duga;

Crnogorski paraolimpijci postižu zapažene rezultate na domaćim i međunarodnim takmičenjima.

NEGATIVNO

Predlogom o dopunama Zakona o igrama na sreću Vlada planira da ukine raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću u šest oblasti od posebnog društvenog značaja, počev od 2018. godine;

Predlogom Zakona o planiranju i izgradnji Ministarstvo održivog razvoja i turizma planira da definise novi rok za obezbjeđivanje pristupa osobama s invaliditetom objektima (48 mjeseci od stupanja na snagu Zakona) i kretanja i boravka po objektima (60 mjeseci od stupanja na snagu Zakona); Podsjecamo, Ministarstvo je ovaj rok planiralo u prvom Zakonu iz 2008. godine, a taj je rok već istekao u avgustu 2013. godine; Konačnu verziju Predloga novog Zakona o planiranju i izgradnji članovi Radne grupe za njegovu izradu nijesu dobili na uvid i komentare/izjašnjenje;

Nema napretka u inspekcijskoj kontroli i nadzoru u sprovođenju Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata;

Nema vidnog napretka u angažovanosti policije, inspekcije, i tužilaštva u zaštiti osoba s invaliditetom od diskriminacije po osnovu invaliditeta;

Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021 s Akcionim planom usvojena bez prihvatanja komentara i sugestija UMHCG i bez obavještavanja i prosleđivanja poslednje verzije teksta prije usvajanja članovima/icama Radne grupe za njenu izradu;

Vlada Crne Gore u Plan rada za 2017. godinu nije uvrstila usvajanje Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, iako je Radna grupa za njegove izmjene i dopune formirana u aprilu 2014. godine;

Ministarstvo finansija i dalje krije informacije o načinu i svrsi utroška sredstava, koja poslodavci uplaćuju kao poseban doprinos u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. Od maja 2009. do kraja 2016. nemajenski utrošeno preko 50 miliona eura;

Ustavni sud Crne Gore se, ni nakon skoro tri godine, ne izjašnjava o inicijativi UMHCG za ocjenu ustavnosti norme iz čl. 26 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika;

Iako je Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje prije više od godinu dana usvojio Odluku o održavanju rasprave o položaju osoba s invaliditetom u Skupštini Crne Gore, nakon dostavljanja Izvještaja od strane nadležnog

Ministarstva, posebna sjednica još uvijek nije održana. S druge strane, posebne sjednice se već duži niz godina održavaju povodom Dana djeteta i Dana žena, a ove godine je održana i povodom Dana Roma;

Ministarstvo prosvjete, ni nakon pola godine, ne odgovara na dopise UMHCG u vezi sa studentskim kreditom za studente koji su se našli ispod crte na Rang listi. Ovo je prvi put, u poslednjih par godina, da Ministarstvo nije odobrilo studentske kredite studentima s invaliditetom;

Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom za 2014. godinu, u kojem je prepoznato 13 prioritetnih objekata za prilagodavanje, se sprovodi i dalje, četvrtu godinu zaredom;

Političari skoro na dnevnoj osnovi u ličnim i političkim duelima i raspravama vrijeđaju osobe s invaliditetom nekorektnim i uvredljivim terminima kojima se omalovažava dostojanstvo i ličnost OSI;

U Programima političkih partija, a posebno u programima i kampanji DPS se koriste nekorektni termini za osobe s invaliditetom, poput: "osobe sa smetnjama u razvoju", "osobe sa posebnim potrebama"; Biracka mjesta, uključujući kabine za glasanje, i dalje su nepristupačna osobama s invaliditetom. Parlamentarni i lokalni izbori prošli su bez napretka u sprovođenju zakona;

U toku 2016. godine smo pokrenuli 28 drugostepenih upravnih postupaka ili upravnih sporova protiv rješenja organa državne uprave (u najvećem broju Centra za socijalni rad i Ministarstva rada i socijalnog staranja) zbog nepriznavanja prava osobama s invaliditetom;

Iako je 22. septembra 2016. usvojena Analiza o usklađenosti crnogorskih propisa sa Zakonom o zabrani diskriminacije OSI i Konvencijom UN o pravima OSI državni organi su nastavili usvajanje propisa koji nijesu usklađeni sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, odnosno Konvencijom;

Udruženje paraplegičara Cetinje ostalo je bez prava na korišćenje prostora u okviru JU Dnevni centar Cetinje, zbog toga što rukovodstvo ove ustanove, zajedno sa Prijestonicom Cetinje planira da usluge Dnevnog centra proširi i na osobe s invaliditetom, starije od 27 godina. Ovo je posebno negativna odluka imajući u vidu da se ova organizacija bavi upravo inkluzijom i afirmacijom prava OSI.

MUĆKALICA

Gojko ima oštećenje vida.

S drugaricom se vraćao iz grada, prolazeći pored „stare“ zgrade Vlade. Naišli su na jedan butik. Zaustavio se Gojko, nije vido vrata, prišao je lutki na izlogu vjerujući da je zaposlena u butiku i obratio joj se:
„Dobar dan, izvinite, je li ovdje Tagor?“

Shvatio je koga je pitao kad nije dobio odgovor, a drugarica je počela grohotom da se smije.

Doktor ulazi u sobu i kaže pacijentu:
- Imam za vas jednu dobru i jednu lošu vijest.
"Koja je loša?", pita pacijent.
- Moramo vam amputirati oba stopala.
"Uh, a koja je dobra?"
Pacijent iz susjedne sobe pita da li želite da mu prodate papuče.

Ne tako nova reklama kompanije Pepsi promoviše različitost. U reklami se pojavljuju dva momka oštećenog sluha koja su krenula kod prijatelja. Dok su bili na putu shvatili su da nijedan od njih dvojice ne zna koja kuća je kuća njihovih prijatelja. Raspravlјajući se, prijatelj koji je vozio je počeo snažno da stiska sirenu. Svjetla u kućama su počela da se pale, jedino je u jednoj kući ostao mrak. Tako su znali koja adresa je prava.

ZANIMLJIVE ČINJENICE O FRIDI KALO

Sigurni smo da ste o Fridi Kalo (Frida Kahlo) čitali makar približno koliko i mi, ali isto tako smo sigurni da činjenice o njenom životu nikada nijesu dosadne. Koliko god ih puta čuli, mogu iznova da nam posluže kao inspiracija. Zato vam u ovom broju časopisa donosimo neke od njih.

Pravo ime bilo joj je Magdalena Carmen Frida Kalo i Calderon. Imala je jako naglašene, spojene obrve i brčice, koje nije htjela da uklanja. Bila je visoka 150 cm. Mnogo godina kasnije promjenila je svoja dva ključna biografska podatka: počela je da se predstavlja kao Frida Kalo i tvrdila je da je rođena 7. jula 1910. kako bi se taj datum poklapao sa početkom Meksičke revolucije.

Kada je imala šest godina, oboljela je od dječje paralize, što je za posledicu imao oštećenje, posebno desne noge. Kasnije, kada je imala 18 godina dozivjela je saobraćajnu nesreću u sudaru autobusa i tramvaja, zbog koje je imala 32 operacije. U toku udesa sa njom je bio njen prvi partner koji se nakon toga udaljio od nje.

Nakon oporavka, porodica je bila u finansijskoj krizi, zbog čega je Frida morala da napusti školu (studije medicine) i pronade posao. Počela je da slika jer je smatrala da je to „najmanje dosadno“.

Prezirala je pokazivanje bilo koje slabosti, i tvrde, da nikada nije plakala. U horoskopu je bila Rak. Slikala je često istinite „prizore“, a veliki broj slika nastao je iz pozicije ležanja u krevetu. Često je i sama govorila da slika život, iako su drugi njenu umjetnost klasifikovali kao nadrealizam.

Tako je na slici „Nesreća“ naslikanoj 1926. godine „preslikala“ saobraćajnu nesreću koja joj se desiša godinu dana ranije. Nije se stidjela svojih tjelesnih oštećenja, bila je ponosa i prkosna. Majka ju je potajno sažalijevala, dok je od oca dobijala podršku i divljenje. Govorio joj je kako je bolja od drugih jer je hrabrija i pametnija. Bila mu je ljubimica, od njegovih šest kćeri jedino se ona školovala. Imala je pet polusestara.

Sliku „Moja dojilja“ ili „Ja sisam“ (1937) sama Frida smatra jednom od svojih najboljih slika. Ona naime, nikad nije imala prilike da sisa jer je bio premali razmak između rođenja njene sestre i nje. Frida je imala dojilju koja na ovoj slici nosi masku, što nam govorи da je njoj dojilja potpuni stranac i nešto hladno i bezlično.

Udala se da Dijega Rivijeru, poznatog meksičkog slikara. Ona je imala 22, a on 43 godine. Par je u početku imao nadimak „Slon i golubica“ koji je kasnije zamijenjen nadimkom „Ljepotica i zvijer“ zbog turbulentnosti njihove veze. Iz razočarenja što je Dijego istovremeno bio i sa drugim ženama, pa čak i sa njenom sestrom, Frida je počela da se zabavlja i sa muškarcima i sa ženama. U periodu patnje nastala su njena najbolja umjetnička djela. Toliko je patila da je Dijega nazivala drugom nesrećom. Iako su se rastajali i mirili i Dijego je dan njene smrti smatrao najtežim danom u sopstvenom životu. Umro je nekolike godine nakon njene smrti.

Frida je imala četiri pobačaja jer je njena karlica u nesreći prelomljena na tri mesta.

„Bolnica Henri Ford“ je Fridin autoportret iz 1932. godine koji opisuje Fridinu osjećanja povodom abortusa. Ona leži na krevetu u lokvi krvi. U ruci koja je prislonjena na stomak drži šest predmeta: svoju karlicu i kičmeni stub, dijete u položaju fetusa, puža koji je simbol sporog oporavljanja od abortusa, metalnu spravu u donjem lijevom uglu koja se tad koristila za obavljanje abortusa i ljubičasti cvijet kao simbol seksualnosti.

Kada su joj doktori saopštili da joj moraju amputirati nogu, pitala je: „Šta će mi, ja imam krila.“ Deset dana prije smrti provela je četiri sata po pljusku na uličnom protestu, uprkos tome što su joj doktori bili zabranili da se kreće zbog upale pluća. Neponredno nakon tog događaja je umrla. Poslednje riječi zapisane u njenom dnevniku bile su: „Nadam se da je odlazak radostan i da se više nikada neću vratiti.“

Dom u kome je rođena pretvoren je u muzej posvećen upravo njenom životu, a poznat je pod nazivom Plava Kuća.

Hajden Herera (Hayden Herrera) 1983. godine je izdala Fridinu biografiju, koja je postala besteler. Knjiga je 2002. godine ekranizovana. Film je osvojio dva oskara, a Fridu igra Selma Hajek. Madona je kupila Fridinu sliku „Autoportret sa majmunima“, a sebe je proglašila Fridinom reinkarnacijom.

PRISTUPAČNOST INFORMACIJA NA PROIZVODIMA I ZA OSOBE OŠTEĆENOG VIDA

U savremenim društvima, poslednjih godina nesumnjivo se više govorи o pristupačnosti informacija na proizvodima i za osobe oštećenog vida, ali, nažalost, ne onoliko koliko ova tema zaslužuje, prvenstveno sa stanovišta bezbjednosti, pa zatim sa stanovišta jednakih mogućnosti za sve. Značajno je to da Konvencija UN o pravima osoba sa invaliditetom propisuje i obavezu potpisnika iste da sve informacije prilagode u formatu koji je odgovarajući za osobe s invaliditetom, bez dodatnih troškova po pripadnike te populacije. Ipak, ova Konvencija se ne primjenjuje u potpunosti gotovo u svim zemljama koje su je ratifikovale. U evropskim zemljama se aktima koji se tiču proizvodnje, distribucije i prodaje lijekova, uređuje i obaveza obilježavanja njihovog naziva, a ponekad i ostalih informacija o proizvodu na Brajevom pismu. Prema informacijama s kojima raspolažemo sve do danas ni u jednoj zemlji nije uvedena zakonska obaveza obilježavanja ostalih proizvoda na Brajevom pismu.

U Crnoj Gori je u 2014. godini stupio na snagu Zakon o zaštiti potrošača koji je članom 7. uveo obavezu obilježavanja proizvoda nazivom na Brajevom pismu. Izmjenama i dopunama pomenutog Zakona u 2015. godini uvedena je i obaveza donošenja Pravilnika koji bi detaljnije uredio način i postupak obilježavanja proizvoda. Od samog donošenja Zakona o zaštiti potrošača, u 2014. godini, predstavnici Saveza slijepih Crne Gore, uvidjevši da javnost, na čelu sa crnogorskim privrednicima, nije spremna da primjeni ovu značajnu normu, preduzima značajne aktivnosti u cilju njenog očuvanja. U cilju primjene odredbe, 23. avgusta 2016. godine, Ministarstvo ekonomije je donijelo Pravilnik o listi i načinu obilježavanja proizvoda na Brajevom pismu, kojim je lista proizvoda svedena na dva, i to šampon i tečni deterdžent zapremine veće od 0,5l. Treba priznati da je ova lista sužena na najmanju moguću mjeru, ali da i tako skraćena predstavlja pomak u poboljšanju pristupačnosti informacija za osobe oštećenog vida. Takođe, važno je istaći da je Crna Gora jedina zemlja koja je po prvi put pristupila zakonskom rješavanju ove oblasti, a praksa bi trebala da pokaže da primjena Zakona nije teška, već je problem u nedostatku volje i strahu od inovativnih rješenja. Savez slijepih, kao krovna organizacija osoba oštećenog vida,

aktivno prati primjenu ovog Zakona, a u predhodnim godinama smo se izvanrednim naporima trudili da tekstovi pravnih akata garantuju pristupačnost na što bolji način i u što većoj mjeri.

Savez, uz lokalne organizacije slijepih kao i firma „Tiflomont“ iz Nikšića su jedini subjekti koji omogućavaju štampanje providnih samoljepljivih PVC naljepnica sa pristupačnim informacijama na Brajevom pismu, kao i informacije u audio formatu. Te informacije podrazumijevaju obavještenja na proizvodima, lijekovima, uputstva za korištenje proizvoda i lijekova u adekvatnoj formi, kao i obavještenja u objektima u javnoj upotrebi. Ta obavještenja u objektima mogu biti taktilne mape na ulazu u objekat, kao i natpisi na vratima kancelarija.

U ovom trenutku možemo konstatovati da nam se za uslugu štampanja naljepnica po povoljnim uslovima javio zavidan broj trgovaca, a tome ide u prilog da su se u crnogorskim trgovinama pojavili prvi proizvodi sa nazivom odštampanim na Brajevom pismu. Ovim se ne postižu rezultati samo u oblasti pristupačnosti informacija za osobe oštećenog vida, već se i kroz angažovanje članova Saveza slijepih Crne Gore u štampariji Saveza doprinosi rješavanju problema zapošljavanja osoba oštećenog vida. U prostorijama Saveza je za sada angažovana jedna osoba koja radi na štampanju naljepnica, a u buduće se nadamo da će se lista proizvoda širiti na dobrobit svih osoba oštećenog vida, te da smo ovim potezima izgradili temelje za punu pristupačnost informacija na proizvodima, što i jeste naš konačni cilj.

Andrija Samardžić

DISABILITY_{INFO}

Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore
Association of Youth with Disabilities of Montenegro

VLADA CRNE GORE

Časopis je dio projekta DisabilityINFO - portal osoba s invaliditetom, koji sprovodi UMHCG uz finansijsku podršku Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću.

Sadržaj časopisa je isključiva odgovornost UMHCG, i ni na koji način ne odražava stav donatora.

Udruženje Mladih sa Hendikepom Crne Gore
Ul Rista Dragičevića, br. 7
Zgrada Šajo, ulaz IV, I/125
81000 Podgorica

Tel/fax: +382 (0)20 265 650
Mobilni telefon: +382 (0)67 801 761

Email: umhcg@t-com.me; office@umhcg.com

Twitter: @umhcg
Facebook: @UMHCG

umhcg.com
disabilityinfo.me